

Naturstyrelsen Himmerland
Møldrupvej 26
9520 Skørping
Att. Karen Poulsen

Miljøvurdering og Plan
J.nr. 2024 - 12062
Ref. berth
Den 22. Maj 2026

Afgørelse om, at lavbundsprojekt Kragsskovhede ikke er omfattet af krav om miljøvurdering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), som tidligere var en del af Miljøstyrelsen, har den 15. november 2023 modtaget Naturstyrelsens ansøgning via Frederikshavn Kommune om etablering af lavbundsprojektet Kragsskovhede.

Afgørelse

SGAV har på baggrund af en screening vurderet, at projektet ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21 i miljøvurderingsloven¹.

Afgørelsen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om, at projektet ikke skal gennemgå en miljøvurderingsproces. Bygherre har ansvar for at indhente eventuelle nødvendige tilladelser og dispensationer for at realisere projektet.

Screeningen er gennemført med udgangspunkt i det projekt, som er beskrevet i ansøgningen og sagens øvrige bilag, og på baggrund af de miljømæssige forudsætninger, som er gældende på screeningstidspunktet. Hvis projektet ændres, er bygherre forpligtet til at ansøge igen med henblik på at få afgjort, om ændringen er omfattet af krav om miljøvurdering.

Afgørelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. miljøvurderingslovens § 39.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

1 Sagens oplysninger

Ansøgningen er indgivet i henhold til § 18 i miljøvurderingsloven. Ansøgningen er fremsendt til SGAV, som varetager kommunalbestyrelsens opgaver og beføjelser for det konkrete projekt, jf. § 3, stk. 1, nr. 1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen², da staten er bygherre (jf. § 2, nr. 3). Det ansøgte projekt er omfattet af bilag 2, pkt. 10 f ”Anlæg af vandveje, som ikke er omfattet af bilag 1, kanalbygning og regulering af vandløb.”

Bygherre har leveret supplerende oplysninger til sagen i perioden fra juli 2025 – februar 2026. Sagens dokumenter omfatter bygherres ansøgning (bilag 1.1), detailprojekt (bilag 1.2) med dertilhørende bilag 1-17, kortmateriale (bilag 1.3), opdateret væsentlighedsvurdering (bilag 1.4) og øvrige supplerende bilag 1.5 – 1.9 samt notat med supplerende oplysninger (bilag 2.0).

2 Projektbeskrivelse

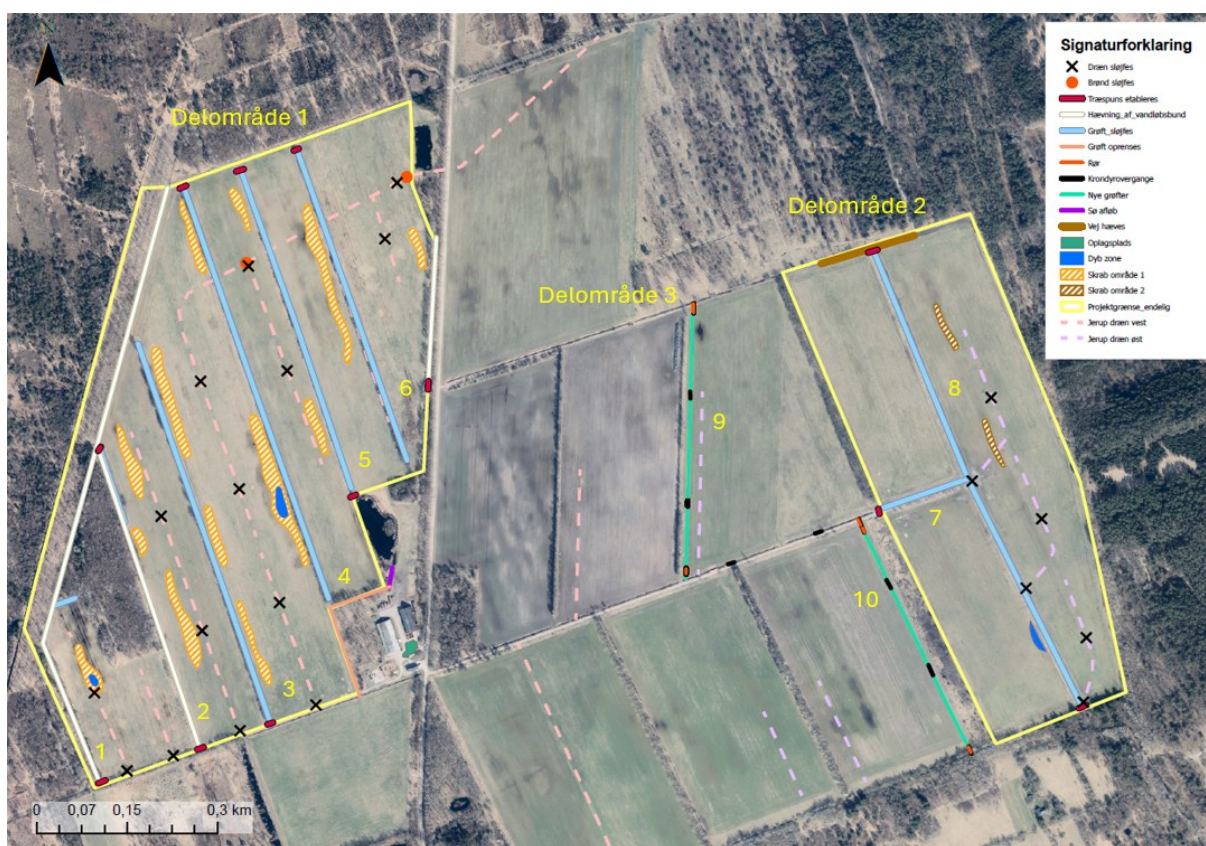
Projektet omfatter genskabelse af den naturlige hydrologi på dræned kulstofrige jorder, hvilket foretages ved at lukke dræn og grøfter i projektområdet. Det medfører at vandstanden i projektområdet stiger og dermed, at den mikrobielle omsætning af den kulstofrige jord helt eller delvis ophører. Derved sker en reduktion i udledningen af kuldioxid og en samlet drivhusgasreduktion fra området.

Projektområdet er beliggende ca. 2 km vest for Jerup, i Frederikshavn Kommune ved Råbjerg Mose, Jerup Hede og Kragsskov Hede og består af tre delområder. Projektområdet er samlet 77,5 ha og beliggende på matr.nr. 2i Jerup By, Elling, der ejes af Kragsskovhede Statsfængsel, Sindalvej 81, 9981 Jerup. Der er ingen bebyggelse eller befæstede arealer inden for projektområdet.

Under anlægsarbejdet vil en allerede eksisterende oplagsplads, som lodsejer (Kragsskovhede Fængsel) bruger til redskaber mv. blive anvendt til opbevaring af rør til rørunderføring og som parkeringsområde for de maskiner, der arbejdes med i projektområdet. På oplagspladsen og i projektområdet kommer kun fængslets personale og de indsatte. Området er lukket for publikum, da det er et fængselsområde. Fra pladsen til nærmeste beboelser er der mere end 2 km.

---

² Miljøvurderingsbekendtgørelse nr. 1608 af 09/12/2024 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter og bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter nr. 430 af 02/05/2025

Figur 2-1. De tre delområder i projektområdet (gul afgrænsning af delområde 1 og 2). Fra bilag 1.9 kort med projektgrænse og anlægstiltag. Der er tilføjet gul tekst som angiver numre på delområder og grøfter.

De konkrete anlægstiltag, som projektet omfatter, er vist på Figur 2-1. Projekttiltagene beskrives i nedenstående underafsnit. Tiltagene omfatter lukning af 6 grøfter (nr. 2 - 5, 7 og 8), hævnings af vandløbsbund i naturbeskyttede vandløb, sløjfning af 2 drænsystemer (øst og vest), etablering af 2 stk. træspuns, etablering af 16 terrænskrab, hvor afskrabet jord anvendes til grøfteopfyldning, etablering af 2 nye grøfter (nr. 9 og 10) i delområde 3, etablering af 5 røroverkørsler samt 6 kronstyr-overgange, hævnings af en markvej over en 180 m lang strækning langs med den nordlige afgrænsning af delområde 2 og etablering af et nyt afløb fra eksisterende sø ved delområde 1.

Den nuværende arealanvendelse i projektområdet er landbrugsjord i omdrift med permanent græs (området er præget af kulturgræsser).

I driftsfasen, når projektet er realiseret, forventes området drevet med ekstensiv afgræsning, hvorved vegetationen forbliver lav. Ved realisering af projektet bliver afvandingen ændret så området bliver afhængigt af nedbøren og de svingninger den afstedkommer i grundvandsstanden. Området vil fortsat indeholde både lave og højere partier, hvilket muliggør afgræsningen uanset nedbørsmængderne. Der tinglyses desuden en deklaration på projektarealet med forbud mod sprøjtning, gødsning og omlægning.

2.1 Midlertidige arbejdsarealer, adgangsveje og oplagsplads

Under anlægsarbejdet anvendes en allerede eksisterende plads ved Sindalvej 112, 9981 Jerup (matr.nr. 2i Jerup By, Elling) som oplagsplads. På oplagspladsen vil der være opbevaring af rør til rørunderføringer samt parkering af to gravemaskiner med larvefodder (30 tons), to traktorer med vogn, en mini dumper og en dozer. Derudover vil der være opsat et skur (mandskabsvogn) og en toiletvogn.

Adgang til projektområdet sker via grusvejen Sindalvej (Jennetvej), der er centralt beliggende i projektområdet. Fra Sindalvej er der markveje både mod øst og vest, som giver adgang ind til hver af de tre delområder. Maskinel kørsel er generelt minimeret i området, da arealerne efterfølgende skal anvendes til afgræsning. Kørsel med tunge maskiner, vil kræve udlægning af køreplader, for at sikre mod trykskader, som giver anledning til stuvning af vand på arealet. Arbejdet udføres i overvejende grad med maskiner med brede bæltter, hvormed anvendelsen af køreplader kan mindskes. Kørsel sker ikke på naturbeskyttede arealer.

Efter projektet er realiseret tømmes oplagspladsen, hvormed alle maskiner og materialer tilført af entreprenøren fjernes helt. Befæstede arealer og veje, skadet eller på anden måde påvirket af entreprenørens anlægsarbejder, retableres til form og standard, minimum som før anlægsstart.

2.2 Rydning af træer og mindre bevoksning

Langs med vandløbet, Sideløb til Hedegrøften, skal der ryddes små træer (se Figur 2-2 herunder). Det omfatter en i alt 370 m lang strækning, hvor der i alt skal ryddes ca. 35 træer (med stammediameter under 20 cm i brysthøjde) og pilekrat, som findes midt på strækningen. De fældede træer efterlades i en bunke inden for projektområdet, hvorefter lodsejer håndterer dem, da det er lodsejers ejendom. Derudover skal der beskæres udhængende grene ved grøft nr. 3 (ca. 740 m), se placering af grøften i projektområdet på Figur 2-1. Rydningen foretages for at give plads til maskiner, der anvendes til at hæve vandløbsbunden.

Figur 2-2. Billede der viser træer langs med vandløbet, Sideløb til Hedegrøften, hvor de mindste af træerne skal ryddes. Fra bilag 1.2 detailprojekt afsnit 3.14.

2.3 Hævning af vandløbsbund, sløjfning af grøfter og drænsystemer

Af supplerende oplysninger (modtaget d. 20-11-2024) fremgår, at tre grøfter, der i indsendte detailprojekt er beskrevet til sløjfning (delområde 1 hhv. Sideløb til Hedegrøften, grøft nr. 1 og 6), er udpeget som naturbeskyttede vandløb (i henhold til §3 i naturbeskyttelsesloven). Disse vandløb forløber i den vestlige del af projektområdet. Projekttiltagene for de beskyttede vandløb er tilpasset, så vandløbene ikke sløjfes, men hæves op i terrænet.

Hævning af vandløbsbund: Hævningen af vandløbsbunden foretages så vandløbene får et forløb, hvor vandspejlet vil ligge helt tæt på terrænet. Projekttilpasningen medfører, at den beskrevne mængde materiale fordeles anderledes i de tre grøfter, så der opretholdes materialebalance. I det oprindelige detailprojekt var der projekteret med en stedvis punktopfyldning i de tre grøfter.

Det beskyttede vandløb, Sidetilløb til Hedegrøften, fyldes delvist op med jord fra østsiden, hvor kørsel kan ske på areal der ikke naturbeskyttet. På en strækning af Sidetilløb til Hedegrøften er der tørvemose på østsiden af vandløbet og skov på vestsiden, men hvor det er muligt at foretage opfyldning fra vest, fra et smalt areal langs med vandløbet, der ikke er naturbeskyttet. På de sidste ca. 450 m af vandløbsstrækningen, kan opfyldningen foregå fra markareal øst for vandløbet.

Sløjfning af grøfter: Projektet omfatter lukning af 6 grøfter (nr. 2-5 og 7-8 på Figur 2-1) samt sløjfning af 2 drænsystemer (øst og vest) og to brønde, som formodes at være på drænsystemerne. Til opfyldning af grøfterne bruges jord, der afskrabes i 20-40 cm's dybde i lavere partier i terrænet samt fra balker, dannet af tidligere oprensning af grøfter. Sløjfning af grøfter omfatter derudover også en ca. 40 m lang strækning mod øst ud fra Sideløb til Hedegrøften og langs med beskyttet tørvemose.

Sløjfning af dræn: Sløjfning af dræn gennemføres ved at opgrave en 2-3 m lang sektion af drænene ved udløb fra projektområdet eller udløb til grøft. Drænenes blotlagte ender tilproppes/knuses, og de resterende strækninger af drænledningerne nedknuses på samme måde i sektioner af 2-3 meter med ca. 200-300 m mellemrum. Det er estimeret, at der skal nedknuses dræn på ca. 20 lokaliteter. Jorden til opfyld kommer fra nærliggende terrænskrab. De fleste grøfter har et læbælte på enten øst- eller vestsiden. Det er derfor kun muligt, at komme til grøfterne fra én af siderne. Grøfternes brinker og de stubbe og rodstød der står på brinkerne bevares.

2.4 Etablering af 16 terrænskrab

Inden for projektområdet foretages terrænskrab på 16 lokaliteter vist på Figur 2-3 herunder. På baggrund af gamle topografiske kort og ortofotos, er terrænskrabene placeret i formodede gamle dobber dvs. lavninger, hvormed afskrabene genskaber lavninger, som gennem lang tids landbrugsdrift er blevet udjævnet.

Figur 2-3. Viser placeringen og navngivningen fra a-p af de 16 skrab i delområde 1 mod vest og 2 mod øst. Fra bilag 1.2 detailprojekt figur 3-3.

Terrænskrabene er i gennemsnit ca. 20-25 cm dybe. Genskabelse af lavningerne, på de ellers ret flade arealer, medfører varierende fugtighedsforhold, hvilket er medvirkende til at fremme udvikling af varieret natur i området. Tre af skrabene graves dybere (ca. 50 cm under terræn) og graves, så de fremstår så naturligt som muligt, og med meget lave brinker (anlæg 1:10). Terrænskrabene udgør dermed lavvandede vandhuller, med mulige periodevise udtøringer. Lavningerne kan på sigt udvikle sig til nye egnede levesteder for padder, såsom spidssnudet og butsnudet frø.

2.5 Etablering af træspuns

Ved overgangen mellem en grøft der sløjfes og vandløb der bibeholdes, nedsættes en træspuns (træplade) på tværs af grøften med en bredde, der rækker op til 50 cm længere ud end brinkerne og ca. 50 cm ned i bunden. Træspunsen skal sikre, at materialet i de sløjfede grøfter kan sætte sig og ikke skylles bort ved større nedbørshændelser. Bygherre forventer, at materialet i opfyldte grøfter har sat sig efter 1-2 vækstsæsoner. Dermed vil det være tilstrækkeligt, at nedsætte en træspuns, som vil forgå efter nogle år. For at undgå at træpladerne knækker ved etableringen, graves en smal rille på tværs af grøften, hvori træspunsen placeres og jorden fyldes i efter placeringen. Træspunsen består af ubehandlet krydsfinerplade i standardstørrelse (2.440 mm x 1.220 mm x 21 mm). Pladerne placeres så de dækker lidt ind over hinanden. Bygherre har vurderet, at pladerne ikke behøver at dække hele dybden i grøfterne, da samtlige grøfter har udløb til en anden grøft gennem et rør. Det vigtigste er, at røret bliver blokeret, så der ikke længere er vandgennemstrømning.

Da projektet er tilpasset så vandløbet Sideløb til Hedegrøften ikke sløjfes, men vandløbsbunden hæves, udgår træspuns B, D og E af projektet, vist på Figur 2-4 herunder. Træspuns A og C etableres selvom vandløbsbunden kun hæves i vandløbet, da den fungerer som en skillevæg mellem et åbent og et lukket vandløb. Selvom dybden er ca. 1 m i Sideløb til Hedegrøften ved A og træspunsen kun er 1,22 m, vurderer bygherre, at træpladen er høj nok til at lukke for vandgennemstrømningen. Træspuns C placeres ikke i det beskyttede vandløb, men et lille stykke inde i den grøft, der sløjfes.

Figur 2-4. Viser kort med placering af træspuns i projektområdet. Træspuns ved Sideløb til Hedegrøften er med gul skrift nummereret A og C. Fra bilag 1.9.

2.6 Etablering af to nye grøfter

I Figur 2-5 ses projektområdets topografiske oplande til udvalgte afløbsplaceringer. Hedegrøften, som ligger vest for projektområdet udgør et vandskel. Da Hedegrøften afvander mod nord er der ikke et egentligt vandløbsopland fra vest til de vandløb og grøfter, som omgiver og gennemløber projektområdet. Delområde 1 har ikke et opland, men er del af oplandet til Ledet Grøft (blå opland på Figur 2-5). Delområde 2 har to mindre oplande, som afvander til delområdets centrale grøft (nr. 8), der ligger nord-syd igennem området med udløb mod syd til Vieris Å. Bygherre oplyser at, afstrømningen fra projektområdet via grøfter og dræn forventes at være bestemt af grundvandsstanden og varierer med denne.

Figur 2-5. Topografiske oplande angivet med farve og hektar til udvalgte afløbsplaceringer (punkter) ved projektområdet (rød afgrænsning). Fra bilag 1.2 Detailprojekt, figur 2-9.

Grøft nr. 8 (nord-syd gennem delområde 2) bliver sløffet, hvilket har betydning for vandløbet der løber langs den nordlige afgrænsning af delområde 2, da det afvander til grøften. For at kunne opretholde afvandingen, etableres delområde 3, som består af to nye grøfter (nr. 9 og 10). Dermed sikres også afvanding af de dyrkede arealer, der ligger umiddelbart vest for delområde 2, samt afledning af vand fra bygningerne i området.

Den nye grøft nr. 9 bliver ca. 460 m lang. Grøften anlægges med en bundbredde på ca. 0,75 m, anlæg 1:1,5 og et fald på 0,6 promille. Grøft nr. 9 afvander til en markvejsgrøft, der løber mellem delområde 1 og delområde 2. Markvejsgrøften uddybes i området, hvor grøft nr. 9 har tilløb med ca. 0,5 m til kote 9,00 m DVR90 og med et jævnt fald til kote 8,78 m DVR90. Ændringen i markvejsgrøften foretages for at opnå det mest hensigtsmæssige fald i de nye grøfter. Dette omfatter ændring af eksisterende stejle brinker der gøres fladere mod nord, så brinkerne får et anlæg på 1:1,5.

Der etableres en ny grøft nr. 10 i delområde 3 for at sikre afvanding fra markvejsgrøften. Grøft nr. 10 bliver ca. 435 m lang og anlægges med en bundbredde på ca. 0,75 m, anlæg 1:1. Grøft nr. 10 afvander mod syd til Vieris Å.

2.7 Etablering af 11 røroverkørsler

Ved de nye grøfter skal der etableres 11 røroverkørsler. Fem for at sikre, at maskiner kan køre på markvejene i området (nr. 1, 4, 7, 8 og 11 på Figur 2-6) og de resterende seks skal fungere som passager for kron dyr, da de ofte ødelægger brinkerne og grøfter i området. Der etableres to kron dyr overgange på hver strækning.

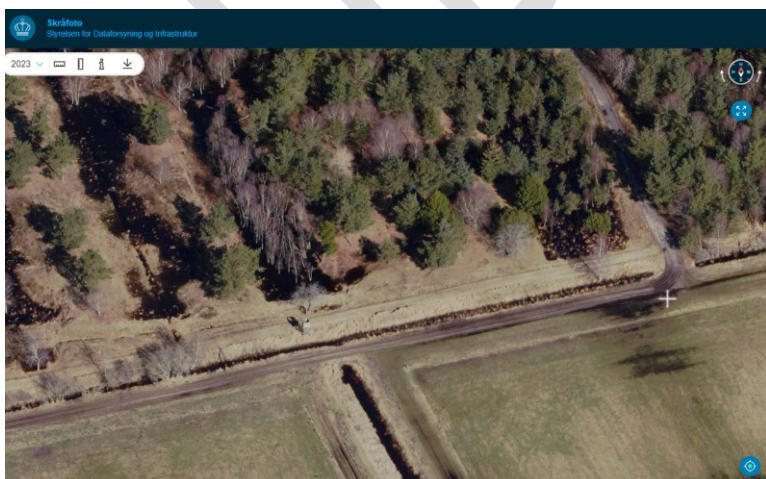

Figur 2-6. Placering af de 5 rørbroer og 6 krondyr overgange i de to nye grøfter nr. 9 og 10 samt nummerering. Fra bilag 1.2, detailprojekt, figur 3-6.

Hver røroverkørsel etableres med 8 meter lange PVC-rør i dimensionen Ø800. De enkelte rør bliver lagt, så en 1/3 af røret er under vandløbsbunden og rørene etableres med ca. 0,5 promilles fald. Hver overkørsel anlægges med anlæg ca. 1:1,5 ned mod grøften i opstrøms og nedstrøms ende, hvorved bredden af kørefladen bliver 4,75 m. Til opbygningen af overkørslen bruges jorden der opgaves ved etablering af de nye grøfter. Røroverkørsel nr. 4 på Figur 2-6 skal lede vandet under den eksisterende markvej og mod syd. Derfor skal den eksisterende markvej graves op, for at kunne lægge et nyt rør. Materialet fra markvejen kan genbruges til at opbygge den nye vej i samme standard. Hvis der er brug for yderligere jord, kan det tages fra opgravningen af de nye grøfter i området.

2.8 Hævning af markvej ca. 180 m

Markvejen mod nord i delområde 2 (se Figur 2-7) ligger lavt og for at sikre, at den stadig kan bruges som adgangsvej hæves markvejen på en ca. 180 m delstrækning inden for projektområdet.

Figur 2-7. Skråfoto der viser markvejen, markeret med kryds. Fra miljøgis.

Markvejen hæves ved at placere et 30 cm tykt jordlag på markvejen og op imod 50 cm på de mest kritiske steder, for at sikre at den stadig kan fungere til kørsel.

2.9 Etablering af nyt afløb fra sø og oprensning af grøft

Sydøst for afgrænsningen af delområde 1, afvander en næringsrig sø (habitatnaturtype 3150) mod nord til grøft nr. 4. Da denne grøft bliver sløjfet med projektets gennemførelse etableres der et nyt overløb fra søen for at fastholde søens vandstand. Det nye overløbsrør etableres mod syd (se på Figur 2-8). Overløbet sikrer at søens maksimumkote er 10,65 DVR90 m. Overløbsrøret føres til et nyt drænrør, ca. 35 m langt glat PVC-rør i dimensionen Ø250, så afvanding kan ske til eksisterende grøft syd for søen. Røret etableres med ca. 2 promille fald og med udløb i grøften i kote 10,33 m DVR90.

Figur 2-8. Lyseblå streg angiver rørfløb, gulbrun streg angiver grøft der oprensnes. Rød stiplede linje projektafgrænsning delområde 1. Fra miljøgis.

Grøften oprensnes ca. 15 cm dybere end den eksisterende bundkote, hvormed bundkoten ved grøftens begyndelse er ca. 10,20 m DVR90 og får et jævnt fald til udløbet i eksisterende markvejsgrøft syd for delområde 1. Det oprensede materiale kan spredes i et jævnt lag på ikke naturbeskyttet areal mod nord og vest. Oprensningen omfatter at mindre bevoksning og rødder bliver fjernet fra grøften og placeres i en bunke i nærheden.

3 Tidsplan og varighed af anlægsarbejdet

Anlægsarbejdet estimerer bygherre samlet set kan gennemføres på 6 uger. Anlægsarbejdet udføres inden for en periode på 3,5 måned fra medio maj til oktober, hvor der kun arbejdes i dagtimerne fra kl. 7.00-17.00.

4 Vurdering

SGAV har på baggrund af ansøgningsmaterialet vurderet, at projektet ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet, og derfor ikke kræver udarbejdelse af en miljøvurdering. Dette er uddybet og begrundet nedenfor.

4.1 Målsatte vandforekomster og kystvande

Projektets påvirkninger på alle direkte og indirekte berørte vandforekomster har betydning for, hvorvidt der kan ske tilstandsforringelser eller manglende målopfyldelse for målsatte vandforekomster, jf. rammerne for beskyttelse af danske vandområder i gældende vandområdeplaner for 2021-2027 (VP3) samt data³ efter genbesøg af vandområdeplanen i 2024 (VP3 efter genbesøget) samt indsatsbekendtgørelsen. Projektets potentielle påvirkninger på målsatte vandforekomsters kvantitative og kvalitative (kemiske) tilstand vurderes i nedenstående afsnit.

4.1.1 Målsatte grundvandsforekomster

Grundvandsmagasinerne opdeles i tre typer; terrænnære, regionale og dybe. Alle grundvandsforekomster er målsat til god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Projektområdet overlapper med 4 grundvandsforekomster, men ingen udpegede drikkevandsinteresseområder.

Projektområdet overlapper med to målsatte regionale grundvandsforekomster og to dybe grundvandsforekomster. Nærmeste terrænnære målsatte grundvandsforekomst ligger ca. 2 km nord for projektområdet. For begge regionale grundvandsforekomster er den kemiske tilstand ringe, hvilket skyldes pesticider. Grundvandsforekomsternes identifikationsnummer (ID) og aktuelle miljøtilstande fremgår af Tabel 4-1 herunder.

Tabel 4-1. Oversigt over grundvandsforekomster ved projektområdet. Data fra vandområdeplaner for 2021-2027 (VP3) samt data efter genbesøget i 2024 (VP3 efter genbesøget), som er markeret med *

Afstand til projektområdet	Grundvandsforekomst	DK-vandområde ID nr.	Kvantitativ tilstand	Kemisk tilstand	Årsag til manglende målopfyldelse
0 m	Regional	DK101_dkmj_968_ks	God/God*	Ringe/Ringe*	Pesticider
0 m	Regional	DK101_dkmj_979_ks	God/God*	Ringe/Ringe*	Pesticider
0 m	Dybe	DK101_dkmj_1011_ks	God/God*	God/God*	
0 m	Dybe	DK101_dkmj_479_ks	God/God*	God/God*	
2 km	Terrænnære	DK101_dkmj_16_ks	God/God*	God/God*	

Potentielle påvirkninger fra projektet, der direkte eller indirekte kan påvirke målsatte grundvandsforekomster i eller nær projektområdet, omfatter:

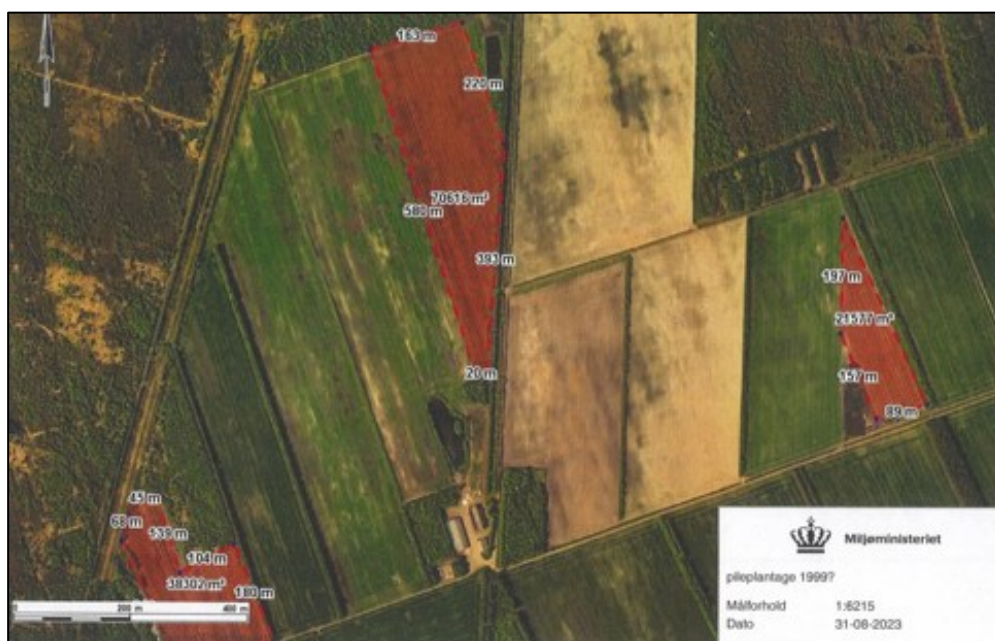
- Mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer (herunder pesticider og metaller)
- Påvirkning med næringsstoffer
- Ændret hydrologi

Efter projektet er realiseret forventes området fortsat drevet med ekstensiv afgræsning. Ved gennemførelse af projektet, ophører dræningen af delområde 1 og 2, hvorved grundvandsstanden bliver det styrende element for hydrologien i projektområdet.

³ <https://vandplandata.dk/vp3genbesoeg2024/vandomraade>

Anlægsfasen: Genopretning af naturlig hydrologi i tidligere dyrket landbrugsjord kan potentielt påvirke målsatte vandforekomster direkte eller indirekte, hvis næringsstoffer eller miljøfarlige forurenende stoffer fra de tidligere landbrugsarealer frigives og mobiliseres i forbindelse med dybe udgravninger eller vandstandshævning i området.

Ifølge bygherre har den nuværende og historiske arealanvendelse været landbrug og våde naturtyper. Projektområdet har været ejet af Staten (Kriminalforsorgen) siden 30'erne, hvor der har været anvendt pesticider på de arealer der var i omdrift. Siden 1999 har projektområdet været drevet økologisk. Frederikshavn Kommune og lodsejer oplyser, at der har været udbragt slam fra Skagen Kommunes renseanlæg i årene 1995-1998, som blev spredt på to arealer vist i Figur 4-1.

Figur 4-1. Pileplantager med slamudspreddning i årene 1995-1998 er angivet med rød markering. Fra bilag 1.5, Notat miljøvurdering, punkt C.

Inden for delområde 1 har der været udspreddt slam på hhv. 7,1 ha og 3,8 ha, hvor der var pileplantager til energipil. Desuden blev der spredt slam på et areal der støder op til den vestlige afgrænsning af delområde 2. Arealerne blev omlagt til landbrugsdrift igen i 1999, og det er nu 25 år siden sidste udspreddning af slam. Deraf vurderer bygherre, at der ikke vil være en påvirkning på omgivelserne med miljøfarlige forurenende stoffer som følge af slamudspreddningen.

I projektet foretages terrænskrab i 16 (a-p) områder, hvor der i gennemsnit fjernes ca. 20-25 cm jord i områderne som benyttes til at opfylde grøfter og vandløb i projektområdet. Tre af skraberne (a, d og f) graves dybere (ca. 50 cm under terræn).

Driftsfasen: Projektet medfører at dræningen af projektområdet via grøfter og dræn ophører, hvormed grundvandsstanden bliver det styrende element for hydrologien i området. Terrænet inden for projektområdet er meget ensartet og fladt, og når de fleste af de drænende elementer i randen af projektområdet sløjfes, forventes der at være en meget begrænset grundvandsgradient, der kan medføre et flow ud af området af terrænnært grundvand. Den humusholdig jord (tørvejord) har en lav ledningsevne, som gør, at den vådgjorte tørv holder på vandet, og derfor vil tørveholdige jorder, der jævnlige er i forbindelse med højt grundvandsspejl, over tid blive helt vandmættede. Derfor forventes, at de områder, der fremadrettet ikke drænes og ligger mere end 20 m fra et drænende element, med projektgennemførelse overgår til vådere afvandingsklasser. Der vil være lokale variationer i terrænet, der gør, at der ikke vil være

sump i hele projektområdet, men en variation i forholdene hen over året på grund af nedbørsforholdene. I sommerhalvåret vil en større fordampning og mindre nedbør medføre en lavere grundvandsstand i området end i vinterhalvåret, hvor grundvandsstanden vil være højere, som følge af lavere fordampning og større nedbør. Bygherre finder det deraf rimeligt at antage, at der primært bliver en vertikal strømning i området, det vil sige en nedadrettet gradient, der fører nettonedbøren ned til det højtstående grundvandsmagasin.

Endvidere markerer projektafgrænsningen projektets påvirkningsgrænse, hvorfor det vurderes, at der ikke sker hydrologiske forandringer uden for denne. Samlet set vurderer bygherre, at der ikke sker påvirkning i driftsfasen af de grundvandsforekomster med miljømål, der er angivet i vandområdeplanen. Det begrundes af bygherre med, at for de arealer, der er spredt slam på (i sin tid pileplantager), så har Kragsskovhede Statsfængsel fulgt datidens regler om udbringning af slam. For de øvrige omdriftsarealer i projektområdet er reglerne for udbringning af gødning mv. efterfulgt. Lukning af grøfter og hævnning af vandstand vil føre til at vandbevægelsen ud af området via grøfter/vandløb reduceres. Risikoen for mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer fra landbrugsdriften ved hævnning af vandstand vurderes underordnet i betragtning af projektarealets ringe udstrækning på under 100 ha set i forhold til grundvandsforekomstens areal på hhv. 14.600 ha for den dybe forekomst og 95.000 ha for den regionale forekomst. Bygherre vurderer derfor at projektet ikke vil kunne påføre grundvandet en miljörisiko hverken under anlæg eller drift.

Endvidere stiller bygherre miljøkrav til de maskiner, som anvendes under anlægsarbejdet. På den baggrund vurderer bygherre at der samlet set ikke vil være en væsentlig risiko for mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer i forbindelse med projektet til grundvandet.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke hindrer målopfyldelse eller medfører risiko for at forringe eksisterende grundvandstilstande hverken kvantitativt eller kemisk i hverken anlægs- eller driftsfasen eller forhindre målopfyldelse for målsatte grundvandsforekomster, jf. lov om vandplanlægning⁴. Det begrundes af SGAV bl.a. med, at der er ikke behov for grundvandssænkning eller indvinding af grundvand i anlægs- eller driftsfasen. Realisering af projektet medfører at dræning af projektområdet via drænsystemer og grøfter ophører, hvilket medfører at det terrænnære grundvand i området forøges. Det forventes, at den fremadrettede hævede vandstand i området vil medføre en større vertikal strømning af nedbør til grundvandet, som dermed kan bidrage kvantitativt. SGAV vurderer, at der er en meget begrænset risiko for at påvirke grundvandsforekomsterne med miljøfarlige forurenende stoffer fra det udbragte spildevandsslam ved vandstandshævningen i projektområdet. Dette begrundes med at spildevandsslam er udspreddt i en kort årrække på to mindre arealer, hvorpå der har været piletræer samtidig med, at landbrugsjorden siden 1999 er dyrket økologisk, dvs. svarende til en periode på 25 år. Det vurderes på baggrund heraf at jordens indhold af slamrester er meget begrænset. Derudover udgør det samlede projektareal på i alt 77,5 ha hhv. 0,17% og 0,08% af de to regionale grundvandsforekomster i ringe kemisk tilstand umiddelbart underliggende projektområdet, hvoraf SGAV vurderer at potentiel frigivelse af miljøfarlige forurenende stoffer ikke kan påvirke 20% af grundvandsforekomstens volumen, eller påvirke drikkevandsboringer i indvindingsoplandet.

SGAV vurderer, at projektet understøtter udviklingen hen imod opfyldelse af miljømålet for det regionale grundvandsmagasin ved ophør med dræning og begrænsninger i arealanvendelse som betyder, at der vil blive tinglyst deklaration på arealerne, således at brug af gødning og pesticider ophører.

4.1.2 Målsatte vandløb

Den potentielle påvirkning af de målsatte vandløb afhænger af om vandløbet berøres direkte eller indirekte. Projektområdet omfatter ikke målsatte vandløb, men berører indirekte nedstrøms beliggende

---

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 126 af 26/01/2017 om vandplanlægning

målsatte vandløb, kystvande og havstrategiområder. Derudover sker der tiltag i og omkring mange vandløb, grøfter og andre overfladevandsforekomster, som enten direkte eller indirekte kan medføre påvirkninger af overfladevandet i området. Bygherre vurderer, at projektet samlet set ikke vil påvirke overfladevand negativt i væsentlig grad. Det vil heller ikke reducere de enkelte vandområdernes mulighed for at opnå målopfyldelse eller fastholde den aktuelle miljøtilstand, dette begrundes neden for.

Projektområdet afvander nedstrøms til hhv. vandområderne Jerup Å (08037) ca. 2,5 km nedstrøms og Kragsskov Å (08027_b) ca. 1,5 km nedstrøms, som begge har udløb til kystvandet Nordlige Kattegat, Ålbæk Bugt nr. 225.

Delområde 1 afvander via Ledet Grøft til Jerup Å (08037) og delområde 2 og 3 afvander primært via Vieris Å til Kragsskov Å (08027_b).

De berørte målsatte vandløbs aktuelle tilstande fremgår af Tabel 4-2 og

Tabel 4-3

Tabel 4-2. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for Jerup Å med angivelse af vandområdets ID. Tabellen indeholder vandplandata fra vandområdeplanen for 2021-2027 (VP3) samt data efter genbesøget af VP3 i 2024.

DK-vandområde ID 08037 Jerup Å		
Kvalitetselement	Økologisk tilstand VP3	Økologisk tilstand efter genbesøg af VP3 i 2024
Samlet økologisk tilstand	Moderat	Moderat
Vandplanter (makrofyter)	Ukendt	Ukendt
Alger (fyto-benthos)	Ukendt	Ukendt
Smådyr (bentiske invertebrater)	Moderat	Moderat
Fisk	Ukendt	Ukendt
Morfologiske forhold	Målt, men ikke anvendt	Målt, men ikke anvendt
Nationalt specifikke stoffer	Ukendt	Ikke-god tilstand
Kemisk tilstand	Ukendt	god
Regulativ	Nej, privat vandløb	
Indsætser	VP3 genslyngning og mindre strækningsbaserede restaureringer	

Tabel 4-3. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for Kragsskov Å med angivelse af vandområdets ID. Tabellen indeholder vandplandata fra vandområdeplanen for 2021-2027 samt data efter genbesøget i 2024.

DK-vandområde ID 08027_b Kragsskov Å		
Kvalitetselement	Økologisk tilstand VP3	Økologisk tilstand efter genbesøg af VP3 i 2024
Samlet økologisk tilstand	Dårlig	Dårlig
Vandplanter (makrofyter)	Ukendt	Ukendt
Alger (fyto-benthos)	Ukendt	Ukendt
Smådyr (bentiske invertebrater)	Ringe	Ringe
Fisk	Dårlig	Dårlig
Morfologiske forhold	Målt, men ikke anvendt	Målt, men ikke anvendt
Nationalt specifikke stoffer	Ukendt	Ikke-god tilstand
Kemisk tilstand	Ukendt	god
Regulativ	Ja, offentligt vandløb	
Indsætser	VP3 strækningsbaserede indsatsbehov	

Bygherre har konstateret, at grøfterne i projektområdet er internt forbundne, og pga. de flade terrænforhold kan afvanding fra projektområdet ske både mod syd til Vieris Å og Kragsskov Å (08027_b) og

mod nord til Ledet Grøft og Jerup Å (08037). Terrænet inden for projektområdet er meget ensartet og fladt og generelt er vandløbene i projektområdet påvirkede af de lave faldforhold. Særligt grøfterne, der løber på tværs af projektområderne, har stillestående og uklart vand og meget blød bund af fint organisk materiale. Afstrømningen til Kattegat fra projektområdet under de nuværende forhold svarer til netto-nedbøren i området. Denne er 758 mm og dette giver en gennemsnitlig afstrømning på 18 l/s fra projektområdet. Hydrologien i projektområdet er derfor styret af grundvandsstanden og dræning i form af vandløb, grøfter og rørlagte dræn.

4.1.2.1.1 Jerup Å (08037)

Delområde 1 afvander primært til Ledet Grøft, som afvander til Jerup Å (08037).

I forbindelse med sløjfning af grøfter kan potentielt akkumulerede mængder af miljøfarlige forurenende stoffer fra tidligere landbrugsdrift mobiliseres når vandstanden i området hæves. Smådyr og fisk, som er tilstandsvurderet til henholdsvis moderat og ukendt tilstand, kan potentielt påvirkes af tilførsel af sediment, som hvirvles op ved jordarbejde opstrøms i vandløbet. Det samme gør sig gældende for kvalitetselementerne vandplanter og alger, som er i ukendt tilstand.

Anlægsarbejderne gennemføres i en tør forårsperiode og i sommerhalvåret. Under forudsætning af, at anlægsfasen udføres sammenhængende, vurderes projektet at kunne gennemføres på 6 uger.

Anlægsfasen: Anlægsarbejdet omfatter blokering af interne grøfter og dræn ved jordopfyld fra terrænskrab og nedsætning af træspuns. Træspunsen sættes ned mellem strækninger der opfyldes (grøft nr. 3, 4 og 5) og vandløb der bevares (Sideløb til Hedegrøften), for at sikre at det materiale der fyldes i grøfterne kan sætte sig og ikke mobiliseres. For at undgå at træpladerne knækker ved etableringen, skal der graves en smal rille på tværs af grøften, hvori træspunsen kan placeres. Samtlige træplader tildækkes efter placering med jord, hvor den jord der anvendes til opfyld bruges. Lukning af grøfter og dræn sker nedefra og opstrøms i grøften, hvilket sikrer mod en potentiel øget mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer og udvaskning af næringsstoffer til nedstrøms liggende vandløb.

I de naturbeskyttede vandløb hæves vandløbsbunden ved at udlægge materiale så vandløbet hæves op i terrænet. Det gælder for vandløbet Sideløb til Hedegrøften og grøft nr. 1 og 6 (se evt. Figur 2-4 **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** i afsnit 2.3). På grund af det flade terræn i projektområdet og den forventede begrænsede vandføring i grøfter og dræn under anlægsarbejdet vurderer bygherre, at en evt. midlertidig mobilisering af sedimenter via Sideløb til Hedegrøften vil bundfælde inden for en kort afstand og før det når Jerup Å (08037). Bygherre vurderer derfor at der ikke vil ske påvirkning af tilstedeværelsen af smådyr, fisk, vandplanter og alger i Jerup Å (08037) i anlægsfasen.

SGAV vurderer ligeledes, at der vil være en midlertidig sedimentudledning i forbindelse med gravearbejdet og at sedimentudledningen ikke vil påvirke vandkvaliteten i Jerup Å (08037). Det begrundes SGAV med at anlægsarbejdet foregår kortvarigt i et fladt område, hvor vandføringen er lav og sedimenttransporten vurderes kun at have en lokal udbredelse som ikke rækker ca. 2,5 km nedstrøms projektområdet til Jerup Å (08037). SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet i anlægsfasen hverken vil påvirke den kemiske eller økologiske tilstand for det målsatte vandløb Jerup Å (08037) eller hindre målopfyldelse for vandløbet jf. lov om vandplanlægning med tilhørende bekendtgørelser.

Driftsfasen: Lukning af dræn og grøfter i projektområdet medfører, at nedbørsoverskuddet i området fremadrettet bliver transporteret til vandløbene gennem jorden. Derved bliver grundvandsstanden det styrende element for hydrologien i projektområdet. Dette vil medføre en mere naturlig tilførsel af vand til vandløbene nedstrøms projektområdet, men også en mindre direkte vandtilførsel samt udledning af næringsstoffer til Jerup Å (08037). Ifølge vandføringsdata fra Frederikshavn Kommune er den nuværende vandføring i Jerup Å (08037) er hhv. 57 l/s målt i april 2015 og 40 l/s målt i september 2015. Afledningen af vand til de to målsatte vandløb Kragsskov Å (08027_b) og Jerup Å (08037) reduceres med tilsammen ca. 18 l/s i gennemsnit. Bygherre vurderer ud fra strømningsveje i programmet scalgo

at det vil være ca. 6 l/s som kan reduceres i vandføring til Jerup Å. Bygherre vurderer, at reduktionen ikke har indflydelse på målsætningerne for vandløbene, hvilket begrundes med at hele projektområdets nedbørsoverskud også fremadrettet vil blive transporteret videre mod vandløbene efter etablering, men i højere grad gennem jordmatricen end under de nuværende drænede forhold. Ændringen medfører derfor, at der fremadrettet sker en mere naturlig tilførsel af vand til de målsatte vandløb, og dermed vurderer bygherre at en gennemførsel af projektet understøtter opnåelse af målsætningerne for de målsatte vandløb.

Når afvandingen af projektområdet ophører eller forringes medfører det at jordmatricen helt eller delvist vandmættes, hvilket skaber iltfrie forhold, der medfører at jernforbindelserne i jorden reduceres og den bundne fosfor frigives. Der er således en potentiel risiko for, at etablering af projektet øger fosforfrigivelsen fra området, og dermed potentielt påvirker nedstrøms liggende recipienter negativt.

Da projektområdet fremadrettet ikke vil have et decideret topografisk opland, og heller ikke et afløb, vurderer bygherre, at der ikke vil være en forøget fosforfrigivelse til nedstrøms-liggende vandløb sammenlignet med i dag på trods af projektområdets fosforpulje, der er beregnet til ca. 29 tons. Det begrundes af bygherre med at, efter sløjfning af dræn og grøfter i projektområdet, vil afstrømning fra projektområdet ske ved nedsivning til grundvandet og der vil ikke være en egentlig overfladeafstrømning. Derfor vurderer bygherre, at fosforfrigivelsen fra projektområdet vil være ubetydelig for omgivelserne i driftsfasen.

Når dræningen af projektområdet ophører vil vandstanden hæves, hvilket kan medføre en frigivelse og mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer, som måtte være anvendt på arealerne. Bygherre vurderer, at ændringen ikke resulterer i nogen væsentlig påvirkning af nedstrøms beliggende Jerup Å (08037) og at projektet understøtter vandområdeplanernes indsatsprogram. Det begrundes af bygherre med, at vandkvaliteten forbedres som følge af tinglysning af vådområdedeklaration, med ophør af intensiv landbrugsdrift inden for projektområdet og ophør af brug af pesticider og næringsstoffer.

SGAV vurderer på baggrund af ovenstående, at projektet ikke vil forhindre opfyldelse af miljømålene for de enkelte kvalitetselementer i Jerup Å (08037) eller forringe den aktuelle tilstand af vandområdet, da projektet umiddelbart efter projekttiltagene er gennemført vurderes at medvirke til at forbedre vandløbets tilstand hen imod opnåelse af de fastsatte miljømål. Det begrundes af SGAV med at ændringen i vandafledning til Jerup Å (08037) er begrænset og vurderes ikke at forringe den aktuelle tilstand i vandløbet. Projektet vurderes heller ikke at øge risikoen for udledning miljøfarlige forurenende stoffer og næringsstoffer jævnfør afsnit 4.1.1 om vurdering af målsatte grundvandsforekomster.

4.1.2.1.2 Kragkov Å (08027_b)

Afvandingen fra delområde 3 sker primært til Kragkov Å (08027_b). I dette område udgraves to nye grøfter, hvori der etableres 11 rørbroer. De nye grøfter etableres for at opretholde afvanding af arealerne beliggende mellem delområde 1 og 2. Grøfterne skal også sikre, at der opretholdes afvanding fra § 3-beskyttet vandløb, der løber langs med den nordlige afgrænsning af delområde 2, idet den nuværende afvandingsgrøft (grøft nr. 8) sløjfes. De nyetablerede grøfter afvander til Vieris Å, og videre til Kragkov Å (08027_b), som er målsat vandområde. I områder der er kortlagt med risiko for okkerforurening pga. forekomst af pyritholdige jorder kan der i forbindelse med ny etablering af grøfter være risiko for okkerudledning. Projektområdet ligger i område med lav risiko for okkerudledning.

Anlægsfasen: Bygherre vurderer, at projektet ikke påvirker Kragkov Å (08027_b) nedstrøms projektområdet i anlægsfasen. Det begrundes af bygherre med at selve udgravningen af de nye grøfter og etablering af rørbroerne sker tørt og uden hydrologisk forbindelse til vandløbene. Derfor tilføres der ikke materialer i form af sand, mudder, næringsstoffer eller miljøfremmede stoffer fra gravearbejdet i nedstrøms retning.

De nye grøfteprofiler etableres i en dybde der svarer til dybden af den åbne grøft som løber langs med øst-vest gående vej fra ejendommen (Sindalvej 112) i delområde 1 og mod øst til delområde 2. Bygherre oplyser, at der i følge lodsejer/driftsleder (gennem 20 år) ikke er observeret okkerforurening i den nuværende grøft. Da jordbundstypen i området er ensartet vurderer bygherre, at der ikke er grund til at forvente at de nye grøfteudgravninger vil give anledning til øget risiko for okkerudløb.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke medfører risiko for en øget mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer eller en øget udvaskning af sediment og næringsstoffer til det målsatte vandløb Kragsskov Å (08027_b) via Vieris Å i anlægsfasen, idet selve udgravningen af de nye grøfter og etableringer af rørbroerne sker tørt og uden hydrologisk forbindelse til vandløbene. Endvidere vurderer SGAV at der ikke er risiko for potentiel okkerforurening til nedstrøms liggende vandløb, idet grøfterne udgraves tørt og evt. blotlægning af pyritholdige jordlag vil kunne erkendes. SGAV lægger i den sammenhæng vægt på at projektområdet er beliggende i et område med lav risiko for okkerforurening og at der ikke er kendte observationer af okkerforurening i nærområdet.

Driftsfasen: I driftsfasen sker vandafledningen gennem de nye udgravede grøfter (grøft nr. 9 og 10). Der er tale om afledning af vand fra samme opland som før etableringen af de nye grøfter. Bygherre vurderer at der dermed ikke er ændringer i vandmængder og næringsstoffer der afledes nedstrøms gennem de nye grøfter. Bygherre vurderer endvidere, at der ikke sker sedimenttilførsel til de nedstrøms liggende vandløb fra de nyetablerede grøfter, pga. lavt faldforhold, som medfører lav afstrømningshastighed og erosionsrisikoen vil være tilsvarende lav.

Frederikshavn Kommune har oplyst at vandføringen i Kragsskov Å (08027_b) er målt i 2015 til hhv. 210 l/s i april og 162 l/s i september. Da de drænene elementer i delområde 2 sløjfes, vil der ikke længere være direkte udløb til Kragsskov Å (08027_b). Afledningen af vand til de to målsatte vandløb Kragsskov Å (08027_b) og Jerup Å (08037) reduceres med tilsammen ca. 18 l/s i gennemsnit, hvilket bygherre vurderer ikke have indflydelse på målsætningerne for vandløbene, da det udgør en begrænset mængde af de målte vandføringer.

Da projektområdet fremadrettet ikke vil have et decideret topografisk opland, og heller ikke et afløb, vil der ikke være en forøget fosforfrigivelse sammenlignet med i dag på trods af projektområdets fosforpulje, der er beregnet til 29 tons. Bygherre vurderer at fosforfrigivelsen fra projektområdet vil være ubetydelig for omgivelserne også for Kragsskov Å (08027_b), fordi dræn og grøfter i projektområdet sløjfes og en afstrømning fra området efter realisering vil ske via nedsivning til grundvandet og derfor ikke vil være en egentlig overfladeafstrømning.

SGAV vurderer ligeledes, at den reducerede afvanding fra projektområdet ikke vil forringe den aktuelle tilstand af vandområdet eller forhindre opfyldelse af miljømålene for de enkelte kvalitetselementer i Kragsskov Å (08027_b). Det begrundes SGAV med, at projektet medfører en begrænset reduceret vandafledning fra projektområdet til Kragsskov Å (08027_b) og at det fortsat vil være grundvandsstanden som vil være styrende for vandføringen i vandløbet og at gennemførelse af projektet ikke medfører en øget risiko for udledning miljøfarlige forurenende stoffer eller næringsstoffer via overfladeafstrømning jævnfør afsnit 4.1.1 om vurdering af målsatte grundvandsforekomster.

4.1.3 Målsatte søer

Der er ingen målsatte søer inden for projektområdet. Nærmeste målsatte sø ligger ca. 9 km nord for delområde 1 og er uden hydrologisk forbindelse til projektområdet. Projektet påvirker dermed ingen målsatte søer.

4.1.4 Målsatte kystvande

Projektområdet afvander til slutrecipienten, kystvandet Nordlige Kattogat, Ålbæk Bugt (DK-vandområde ID 225), som er i samlet set ringe økologisk tilstand og med målsætning om at opnå god økologisk tilstand jf. vandområdeplan 2021-2027 (VP3) og efter genbesøget af VP3 i 2024. Forbedring af kystvandet kan ifølge vandområdeplan 2021-2027 ske under indsatsen klima-lavbund, hvor der er afsat et indsatsbehov for kvælstofreduktion på 15,3 tons årligt.

Tabel 4-4. Oversigt over kvalitetselementernes tilstand for kystvandet Nordlige Kattogat, Ålbæk Bugt med angivelse af vandområdets ID. Tabellen indeholder vandplandata fra vandområdeplanen for 2021-2027 (VP3) samt efter genbesøget af VP3 i 2024.

DK-vandområde ID 225 Nordlige Kattogat, Ålbæk Bugt		
Kvalitetselement	Økologisk tilstand VP3	Økologisk tilstand efter genbesøg af VP3 i 2024
Samlet økologisk tilstand	Ringe	Ringe
Fytoplankton	Moderat	høj
Rodfæstede planter (dækfrøede)	Ringe	Ringe
Bentiske invertebrater	Moderat	Moderat
Vandets klarhed	Ikke anvendelig	Ikke anvendelig
Iltforhold	Ikke anvendelig	Ikke anvendelig
Nationalt specifikke stoffer	God	Ikke-god økologisk tilstand
Kemisk tilstand	Ikke-god	Ikke-god kemisk tilstand

Projektet understøtter indsatsbehovet for kvælstofreduktioner i kystvandet Nordlige Kattogat, Ålbæk Bugt (ID 225). Bygherre oplyser, at med den beskedne vandafledning var påvirkningen af kystvandet kun lille før realisering af projektet, og effekten af projektet, selvom den er positiv, er dermed kun lille.

Det fremgår af kvælstofberegningen (bilag 16 til detailprojektet) at udledningen af kvælstof til kystvandet reduceres med 2,3 tons kvælstof pr. år, som følge af projektet. Dels ved at gødskning i projektområdet ophører, dels pga. genskabelse af naturlig hydrologi, hvorved vandafledningen fra området via Jerup Å og Kragsskov Å tilsammen bliver reduceret med ca. 18 l/s.

Bygherre vurderer at fosforfrigivelsen fra projektområdet efter realisering af projektet vil være ubetydeligt for nedstrøms liggende vandløb og kystvand. Dette begrundes af bygherre med at vandafledning fra projektområdet i driftsfasen vil ske ved nedsivning til grundvandet fremfor direkte udløb til vandløb. Derudover ophører dyrkning af landbrugsjorden, så der tilføjes ikke nye næringsstoffer til området. Derfor vurderer bygherre, at der ikke vil være en forøget fosforfrigivelse sammenlignet med i dag på trods af fosforpuljen, der er beregnet til at være på ca. 29 tons i projektområdet.

Ifølge vejledningen til etablering af lavbundsprojekter, er det den laterale overfladenære afstrømning ned mod et vandløb eller et andet drænende element, som står for den primære transport af fosfor frigivet i de øverste 30 cm af jordmatricen til en nedstrøms recipient. Bygherre vurderer at der vil være en begrænset fosforfrigivelse fra projektområdet, da afstrømning fra området efter realisering af projektet primært sker via nedsivning til grundvandet. Derfor forventes det, at der ikke vil være en forøget fosforfrigivelse til vandløb og slutrecipienten, som er kystvandet, sammenlignet med i dag på trods af fosforpuljen i jorden.

SGAV ligger N/P-vekselkursberegningen (bilag 1.8) til grund for vurdering af, at projektet ikke vurderes at forringe eller forhindre målopfyldelse for kystvandet Nordlige Kattogat, Ålbæk Bugt (ID 225).

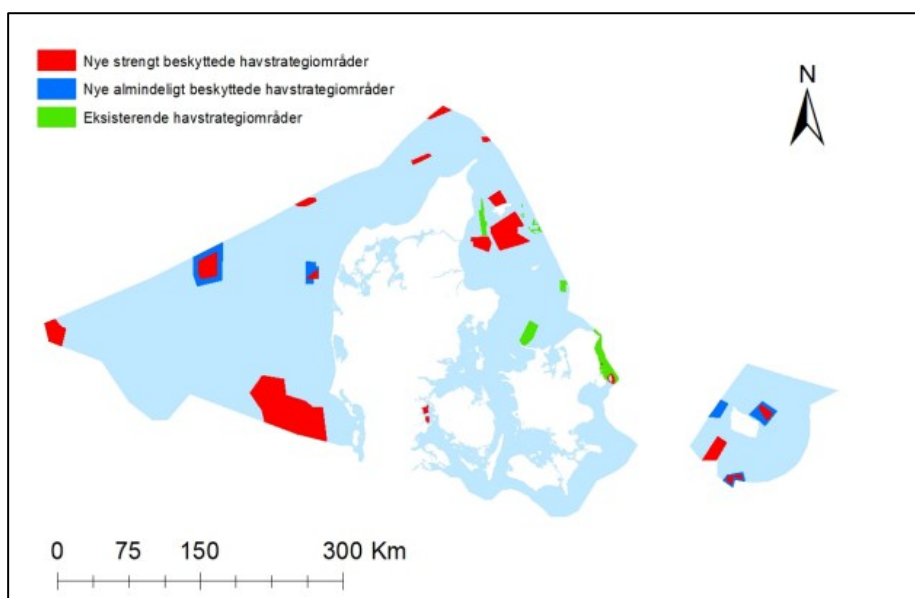
N/P-vekselkursberegningen er en risikovurdering af om den for projektet beregnede kvælstofreduktion og potentielle midlertidige fosforudledning samlet set vil have en positiv effekt for det berørte kystvandområde, i den periode hvor kystvandet er påvirket af den potentielle midlertidige fosforudledning. DHI/AU har på baggrund af data fra det marine modelprojekt, der danner grundlag for den marine del af vandområdeplanerne (2021-2027), beregnet N/P-vekselkursen. For hvert delvandopland er der beregnet, hvor meget kvælstof-målbekæmpelsen ændres som funktion af fosforbelastningen og på baggrund deraf er beregnet en vandområdespecifik N/P-vekselkurs eller P-følsomhed, der angiver, hvor meget en given mængde kvælstof svarer til i fosforækvivalenter og omvendt. Da fosforfrigivelsen er sat til at være lig nul ved kystvandet, bliver resultatet, at projektet kun medfører en kvælstofreduktion i kystvandet, hvilket vurderes positivt for havet.

4.1.5 Samlet vurdering af målsatte overfladevandforekomster og kystvand

SGAV vurderer, på baggrund af ovenstående afsnit om målsatte vandforekomster og kystvand, at projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vil medføre påvirkninger, der kan forringe den aktuelle tilstand eller forhindre målopfyldelse for de berørte målsatte vandforekomster og kystvand, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen. SGAV vurderer, at projektet i sin helhed ikke medfører aktiviteter eller emissioner i hverken anlægs- eller driftsfasen, som forringer den aktuelle tilstand eller hindrer målopfyldelse af de målsatte vandløb Jerup Å (08037) og Kragsskov Å (08027_b) eller kystvandet Nordlige Kattegat, Ålbæk bugt (ID 225). Projektet vurderes ikke at være i strid med eller hindre kommende vandplanindsatser i Jerup Å (08037) og Kragsskov Å (08027_b) eller i oplandet til kystvandet Nordlige Kattegat og Ålbæk Bugt (225). Der henvises til afsnit 4.12 i forhold til vurdering af kumulativ påvirkning af øvrige projekter.

4.2 Havstrategien

Havstrategien er målrettet hele det marine økosystem og er inddelt i 11 emner, kaldt for deskriptorer, der hver især beskriver en række tilstandselementer og påvirkninger i havmiljøet. Deskriptorerne giver tilsammen en helhedsorienteret vurdering af havmiljøets tilstand. Af Figur 4-2 herunder ses placeringen af de udpegede havstrategiområder. Det fremgår af figuren, at der ikke er udpeget havstrategiområder tilknyttet kystvandet Nordlige Kattegat, Ålbæk Bugt (ID 225), som er projektområdets slutrecipient.

Figur 4-2. Udpegede havstrategiområder. Kilde Miljøministeriets "Udpeging af beskyttede havstrategiområder - Tillæg til indsatsprogrammet for Danmarks Havstrategi II" juni 2024.

SGAV vurderer, at projektet ikke vil påvirke havstrategiområderne og havets økosystem. Dette begrundes med, at projektet sker på land og vurderes ikke at medføre direkte eller indirekte påvirkninger på havmiljøet ved at tilføre forurenende stoffer til havet, i hverken anlægs- eller driftsfasen jf. afsnit 4.1.4. SGAV vurderer endvidere at projektet, hverken i anlægs- eller driftsfasen, er til hinder for målopfyldelse af Danmarks havstrategi, idet projektet ikke har væsentlig påvirkning for strategiens deskriptorer og dermed ikke hindrer god miljøtilstand i havets økosystemer, jf. lov om havstrategi⁵.

4.3 Støv, støj og vibrationer, lys, luft og lugt

Generelt vil støj i anlægsfasen ikke overstige det nuværende niveau ved fængslets brug af området og den nuværende drift af arealerne. I anlægsfasen vil der være kortvarig støjpåvirkning fra fældning af træer, brug af gravemaskiner ved opfyld af grøfter samt terrænskrab. Anlægsarbejdet er fordelt ud over hele projektområdet og foregår kortvarigt på de enkelte lokaliteter over en samlet periode på 6 uger.

De støjende aktiviteter omfatter tilkørsel af materiel til oplagspladsen. Det omfatter 2 gravemaskiner med larvefodder (30 tons), 2 traktorer med vogn, 1 mini dumper og 1 dozer samt tilkørsel af materialer, hvilket omfatter rør, som kan rummes på en enkelt lastvogn. De støjende anlægsaktiviteter omfatter derudover jordarbejder og fældning af 35 mindre træer (ca. 380 m strækning) samt beskæring af grene (740 m strækning).

Eventuelle gener fra anlægsarbejdet vurderer bygherre vil være kortvarig og ikke væsentlig for nærmeste boliger, der ligger mere end ca. 500 m (Himmerigsvej 51, 9981 Jerup, matr.nr. 18b, Jerup By, Elling) fra projektområdet. Bygherre begrundes dette med, at samtlige anlægstiltag kan gennemføres inden for en kort tidsperiode på 6 uger under forudsætning af, at anlægsfasen udføres sammenhængende. Aktiviteterne foregår i dagtimerne, så der er ikke behov for opsætning af lys til anlægsarbejdet, hvorfor der kun vil være en kortvarig og begrænset visuel påvirkning fra tilstedeværelsen af maskiner og mandskab i anlægsperioden. Anlægsarbejdet medfører ikke vibrationer og ingen væsentlige støvgener, emissioner af udstødningsgasser eller luft og lugtgener.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 123 af 01/02/2024. Bekendtgørelse af lov om havstrategi.

Figur 4-3. Projektområdet er angivet med rød afgrænsning og er beliggende inde i Natura 2000-område nr. 3, som omfatter habitatområde nr. 3 og udpeget fuglebeskyttelsesområde nr. 6. Kortudklip fra miljøgis.

4.4.1.1 N3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose)

Natura 2000-område N3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose), omfatter habitatområde H3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose) og fuglebeskyttelsesområde F6 (Råbjerg og Tolshave Mose). Området er udpeget for at beskytte naturtyper knyttet til det store og vidt udbredte rimmer-dobber system. De forhøjede revler kaldes rimmer og tilhører især naturtypen tør hede (4030), mens de fugtige lavninger imellem, dobberne, er naturtyperne våd hede (4010) og hængesæk (7140). Området er vigtigt for ynglende trane, rødrygget tornskade og natravn og desuden kerneområde for dagsommerfuglen hedepletvinge (1065).

Udpegningsgrundlaget for H3 udgøres af 24 habitatnaturtyper og 1 habitatart, som fremgår Figur 4-4. Udpegningsgrundlaget for F6 udgøres af 8 fuglearter, som fremgår Figur 4-5.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 3		
Naturtyper:	Strandeng (1330)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klitthede* (2140)	Grårisklit (2170)
	Klitlavning (2190)	Enebærklit* (2250)
	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Højmose* (7110)
	Nedbrudt højmose (7120)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Rigkær (7230)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
Arter:	Hedepletvinge (1065)	

Figur 4-4. Udpegningsgrundlaget med naturtyper og arter for habitatområde H3. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter i habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret art.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 6		
Fugle:	Engsnarre (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Trane (Y)	Tinksmed (Y)
	Mosehornugle (Y)	Natravn (Y)
	Hedelærke (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Figur 4-5. Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F6. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl.

De overordnede målsætninger for N3: Det fremgår af natura 2000-planen for N3, at den overordnede målsætning for området er at sikre og udvide det udbredte rimmer-dobber landskab, som består af en blanding af tørre og våde naturtyper. Derudover er den overordnede målsætning at sikre levestederne for ynglefuglene trane, natravn, hedelærke og rødrygget tornskade, som alle har vigtige forekomster i området. For sommerfuglen, hedepletvinge skal arealer med velegnede levesteder for arten øges og/eller sammenkædes. Endvidere ønskes arealet med aktiv højmose (7110) udvidet, hvor der tidligere har været aktiv højmose. Den økologiske integritet i området skal sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige, forurenende stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

De konkrete målsætninger for N3: De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitarter og fugle. Generelt skal den samlede forekomst af naturtyper, arter- og fugles levesteder i natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

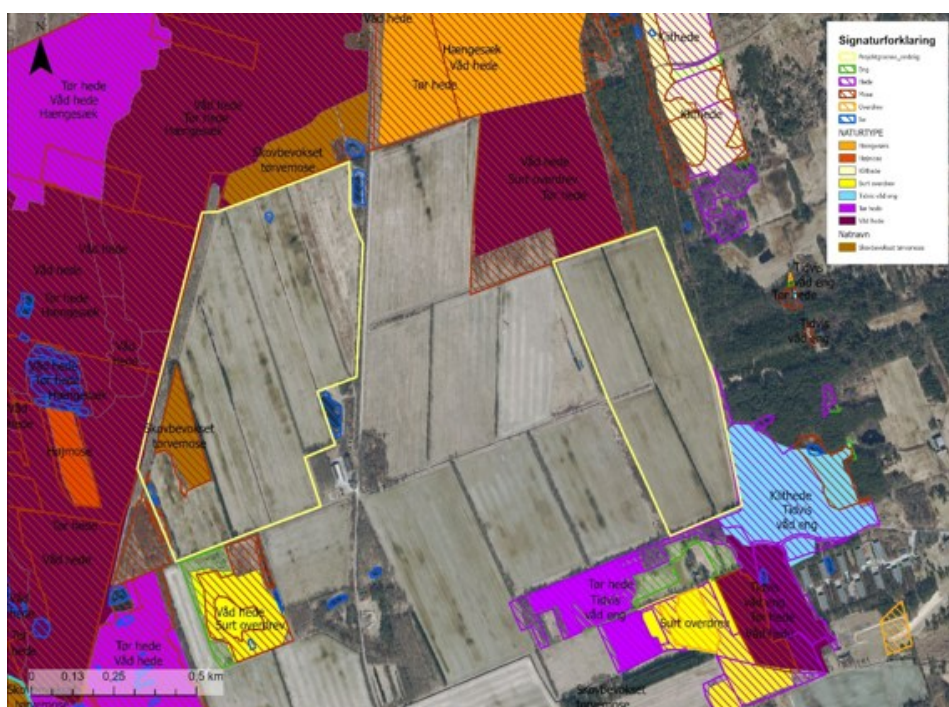
Nuværende tilstand i N3: Ifølge seneste natura 2000-basisanalyse 2022-2027, er de lysåbne naturtyper i N3 generelt i god til moderat naturtilstand. Generelt er arealer under pleje med afgræsning og rydning inden for natura 2000-området i god tilstand, mens arealer uden pleje er under tilgroning med både høje græsser/urter, vedplanter og med hyppigere forekomster af invasive arter og er derfor generelt i moderat tilstand.

I nedenstående vurderingsafsnit fremgår vurdering af projektets potentielle påvirkninger af habitatnaturtyper, som enten er i hydrologisk forbindelse med eller i direkte tilknytning til projektområdet. Det omfatter skovbevokset tørvemose (91Do) inden for delområde 1 og i tilknytning til projektområdet samt våd hede (4010), tør hede (4030), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), næringsrig sø (3150) og hængesæk (7140) der også er tilknyttet projektområdet. Projektområdet er i hydrologisk forbindelse med Kragsskov Å, som er registreret med habitatnaturtyperne vandløb med vandplanter (3260) og urtebræmme (6430) og til Jerup Å som er registreret med urtebræmme (6430).

De øvrige habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget for H3 omfatter strandeng (1330), Grå/grøn klit (2130), grårisklit (2130), klitlavning (2190), enebærklit (2250), søbred med småurter (3130), kransnål-alge-sø (3140), brunvandet sø (3160), enekrat (5130), højmose (7110), nedbrudt højmose (7120), tørvlavning (7150), rigkær (7230) og stilkege-krat (9190). SGAV vurderer at der ikke er potentiel risiko for påvirkning af disse naturtyper i hverken anlægs- eller driftsfasen, hvilket begrundes med, at der ikke sker ændringer af hydrologiske forhold uden for projektgrænsen og heller ikke anlægsarbejde, kørsel eller oplag inden for disse forekomsters udbredelsesområder. Deraf vurderer SGAV, at projektet ikke vil forringe de nævnte naturtypernes udvikling hen imod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

4.4.1.1.1 Habitatnaturtyper H3

Indenfor delområde 1 er kortlagt skovbevokset tørvemose (91Do). I tilknytning til projektområdet er kortlagt habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91Do), våd hede (4010), tør hede (4030), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) næringsrig sø (3150) og hængesæk (7140) (se Figur 4-6).

Figur 4-6. Oversigt over naturtyper på udpegningsgrundlaget for Natura2000-område H3. Projektområdets delområder er vist med gul ramme. Fra bilag 1.2, detailprojekt, figur 2.13.

Alle aktiviteterne i projektet foregår inden for habitatområdet H3. Potentielle påvirkninger fra projektet på habitatnaturtyper vurderes bl.a. at kunne finde sted som følge af:

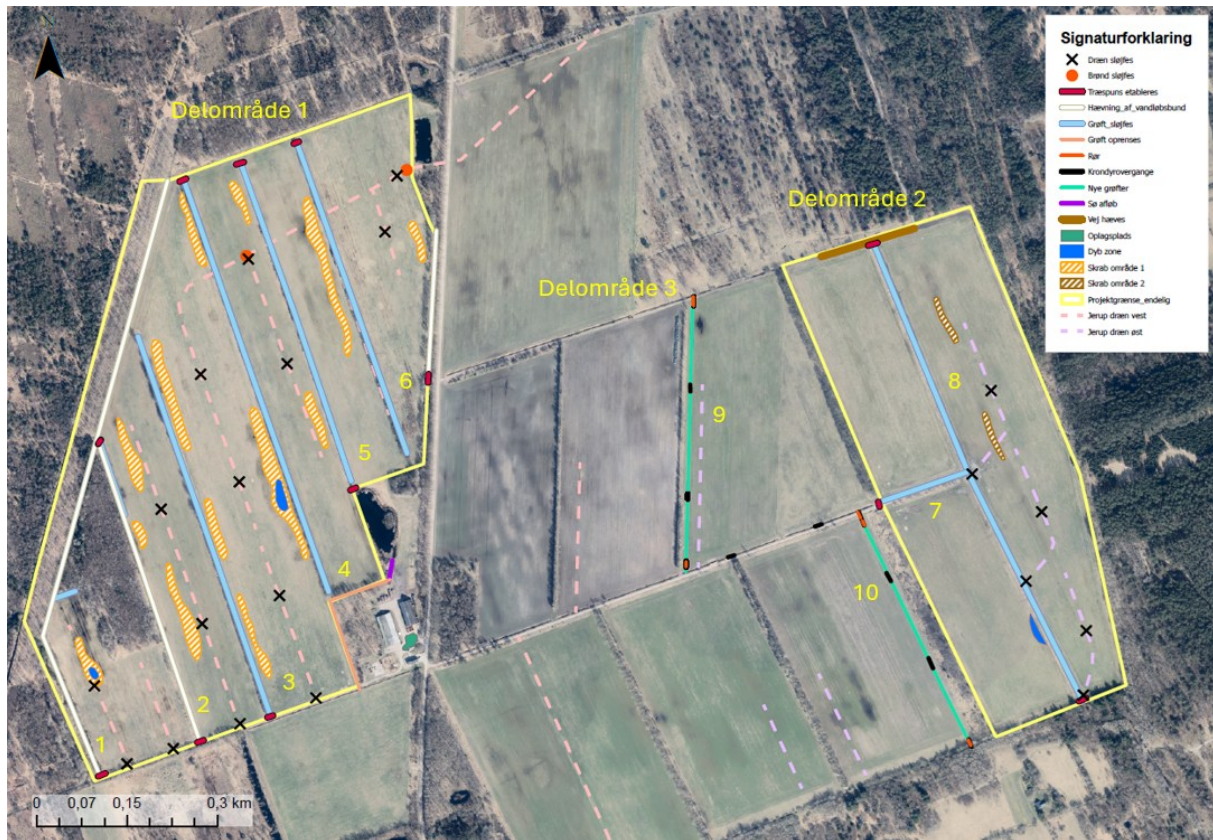
- Ændringerne i de hydrologiske forhold inden for projektområdet, hvilket vil medføre at arealerne bliver vådere.
- Fysiske tiltag direkte i vandløb, søer, og naturtyper som vil medføre ændringer i tilstanden og i visse tilfælde selve naturtyperne i projektområdet.

Herunder beskrives habitatnaturtyperne, som projektområdet er tilknyttet eller i hydrologisk forbindelse med, og de evt. potentielle påvirkninger projektet kan påvirke dem med i hhv. anlægs- og driftsfasen.

Skovbevokset tørvemose (91Do): Der er registreret skovbevokset tørvemose (91Do) i delområde 1. samt et område nord for delområde 1. Derudover ligger der skovbevokset tørvemose i en afstand af ca. 538 m sydvest for delområde 2 og ca. 998 m nordøst for delområde 2.

Bygherres rådgiver har i efteråret 2021 besøgt den skovbevokset tørvemose, der ligger inde i delområde 1. Her blev der registreret enkelte våde områder, men overordnet set var jordbunden relativt tør. Ved besigtigelse i det våde forår 2023 kunne konstateres, at områderne med skovbevokset tørvemose i delområdet 1 og nord for delområde 1 var tørre. Endvidere konstateres ved besigtigelsen, flere steder med ganske tydelig rimme-dobbe strukturer og på det meste af tørvemosen er en ca. 5-10 m høj skovbevoksning med dødt ved på jorden. Ifølge Miljøstyrelsens seneste basisanalyse, omfatter truslerne for naturtypen, skovbevokset tørvemose, dræning og fravær af naturlig hydrologi samt en risiko for direkte påvirkning fra gødning og sprøjtemidler, der anvendes på tilstødende landbrugsarealer.

Anlægsfasen: Langs med den skovbevokset tørvemose (91Do) i delområde 1 løber vandløbet, Sideløb til Hedegrøften. Dette vandløb får hævet vandløbsbunden, så vandspejlet kommer op i et mere terrænnært niveau. Hævning af vandløbsbund foretages fra tilstødende areal, øst for Sideløb til Hedegrøften, hvor kørsel kan foregå på ikke naturbeskyttet areal inden for projektområdets afgrænsning.

Figur 4-7. Tiltagskort der viser de planlagte anlægstiltag i området. Fra bilag 1.9.

På en ca. 250 m strækning af Sideløb til Hedegrøften, er der skovbevokset tørvemose på østsiden og skov på vestsiden af vandløbet. Her sker hævnning af vandløbsbunden med terrænskrab fra vest, fra et smalt areal langs med vandløbet, hvor der ikke er beskyttet natur. Maskinerne kører på en eksisterende vej.

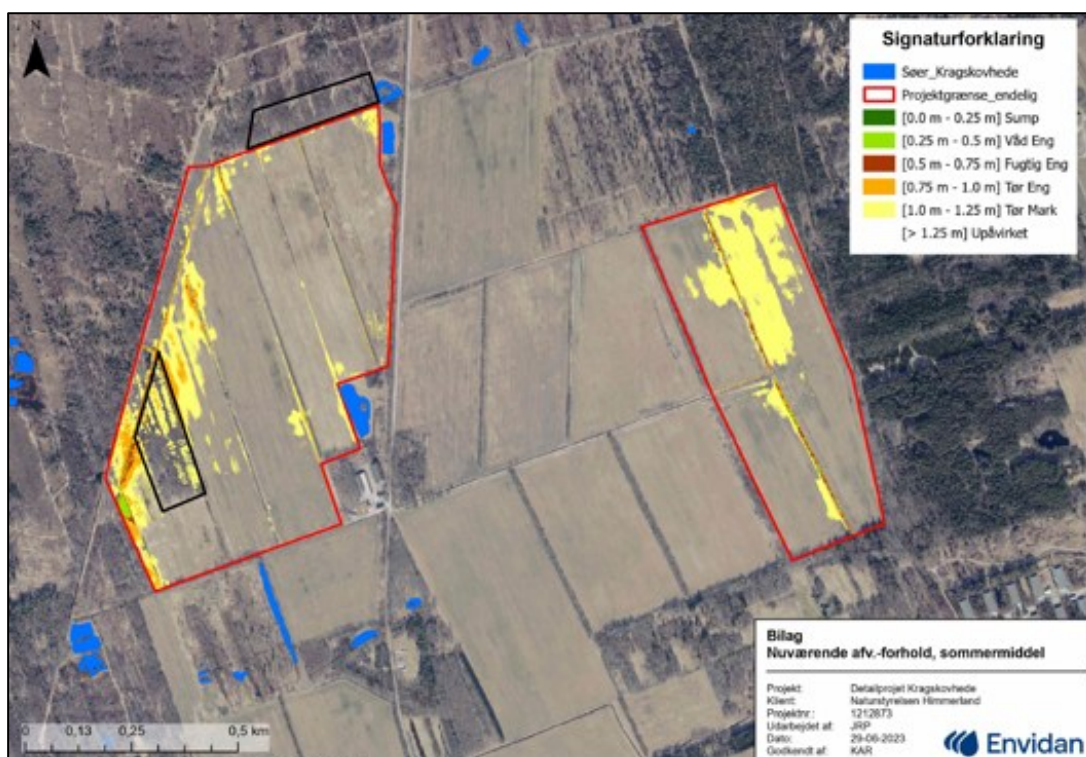
Derudover sløjfes en grøft over en ca. 40 m strækning (øst-vest) langs med tørvemosen se evt. Figur 2-4.

Nord for delområde 1, langs med projektgrænsen opretholdes en eksisterende grøft, der sikrer et de afvandingsmæssige forhold uden for projektgrænsen er bevarede og dermed eksisterende forhold for skovbevokset tørvemose og øvrige habitatnaturtyper nord for projektområdet.

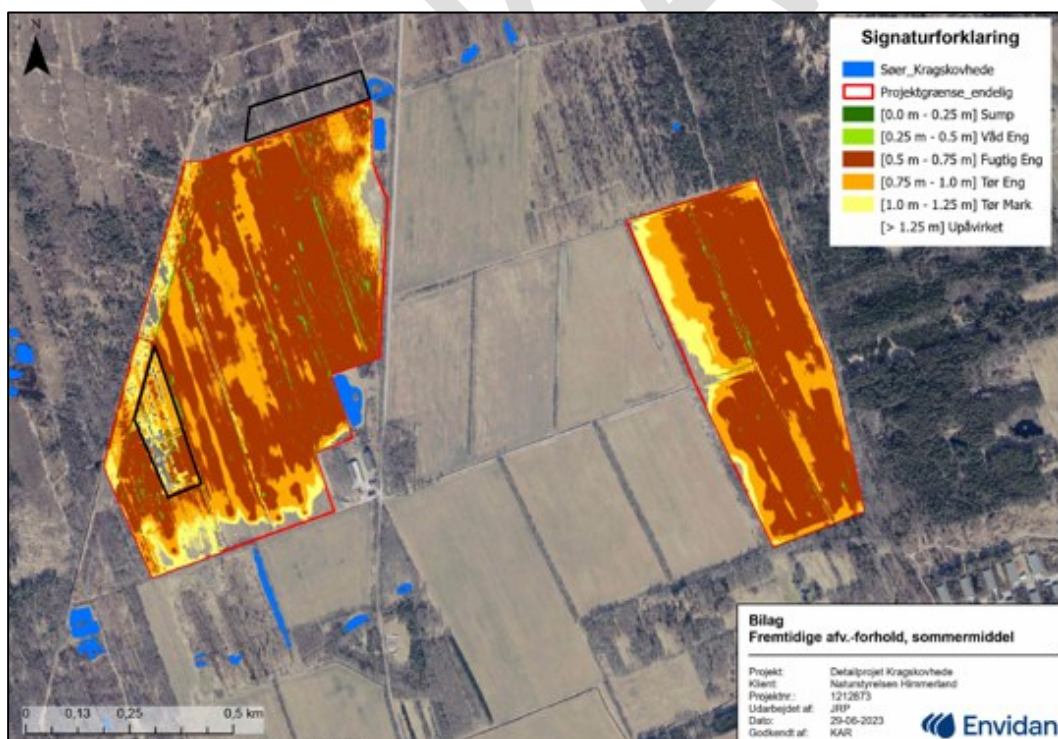
Bygherre vurderer at der ikke vil ske en påvirkning af skovbevokset tørvemose i projektområdet i anlægsfasen, da der ikke foregår anlægstiltag på arealer registeret med skovbevokset tørvemose og da arealerne ikke anvendes til oplagring af materialer, adgangsvej eller lignende.

SGAV vurderer, at projektet ikke påvirker skovbevokset tørvemose (91D0) i anlægsfasen, da der arbejdes uden for tørvemosens udbredelse.

Driftsfasen: Inden for delområde 1 vil der med gennemførelse af projektet genskabes naturlig hydrologi, hvorved grundvandsspejlet forventes at stige inden for projektafgrænsningen. Beregnede afvandingsmæssige forhold ses i Figur 4-8 (nuværende) og Figur 4-9 (fremtidige). Beregningen viser at grundvandsstanden ved en sommermiddel forventes at stige med 0,5-0,75 m i området.

Figur 4-8. Afvandingskort ved en sommermiddel for de nuværende forhold, samt placering af arealer med Skovbevokset tørvemose (sorte polygoner). Fra bilag 1.2, detailprojekt, figur 4-3.

Figur 4-9. Afvandingskort ved en sommermiddel for de fremtidige forhold, samt placering af arealer med Skovbevokset tørvemose (sorte polygoner). Fra bilag 1.2, detailprojekt, figur 4-3.

Denne øgede vandstand i området vurderes af bygherre, at være positivt for den kortlagte skovbevoksede tørvemose, eftersom der ved besigtigelsen blev observeret en del nåletræer i området, hvilket indikerer en relativt tør tilstand, og mere tør end normalt for naturtypen. Det er bygherres vurdering, at de aktuelle trusler for naturtypen mindskes ved gennemførelse af projektet og at projektet vil have en positiv indvirkning på tilstødende habitatnaturtyper og derved fremme natura 2000-planen.

SGAV vurderer at, der i driftsfasen vil der være en påvirkning af skovbevokset tørvemose på grund af den reducerede afvanding af området. SGAV vurderer, at en reduceret dræning og mere naturlig hydrologi i driftsfasen vil medvirke til opretholdelse eller udvikling af skovbevokset tørvemose hen imod opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Ligeledes vurderer SGAV at ekstensivering og permanent ophør med brug af sprøjtning og gødning i projektområdet vil bidrage til at forbedre den aktuelle naturtilstand for naturtypen.

Våde naturtyper:

Der er ikke registreret udpegede våde naturtyper inden for projektområdet. Nærmeste våde naturtype er en næringsrig sø (3150) ved den sydøstlige afgrænsning af delområde 1. Derudover ligger der en næringsrig sø ved den nordøstlige afgrænsning af delområde 1.

Næringsrig sø (3150): Ved den nordøstlige afgrænsning af delområde 1 ligger en næringsrig sø (3150) uden for projektgrænsen se evt. Figur 4-10 herunder. Bygherre oplyser at denne sø ikke påvirkes af anlægstiltag, kørsel eller andet i anlægsfasen. Søen påvirkes heller ikke i driftsfasen, da projektgrænsen markerer projektets afvandingsmæssige påvirkningsgrænse. SGAV vurderer på foreliggende grundlag, at den næringsrige sø beliggende nordøst for delområde 1 ikke påvirkes af projektet i anlægs- eller driftsfasen, da der ikke foretages anlægsarbejde i forekomstens udbredelsesområde og ikke påvirkes afvandingsmæssigt uden for projektafgrænsningen.

Figur 4-10. Næringsrig sø (3150) nordøst for delområde 1. Foto fra NOVANA besigtigelsesrapport 2024. Arealinfo.dk

Anlægsfase: Sydøst for afgrænsningen af delområde 1 ligger en anden næringsrig sø (3150), som ifølge Miljøstyrelsens seneste basisvurdering har naturtilstandsklassen god (II) se evt. Figur 4-11 herunder. Naturtypen er et næringsrigt vandhul med andemad, andre frit flydende vandplanter eller visse store vandaks. Søen er beliggende umiddelbart nord for fængslets driftsbygning og er en permanent sø, der ikke udtørre.

Figur 4-11. Næringsrig sø (3150) sydøst for delområde 1. Foto fra NOVANA besigtigelse 2024. Arealinfo.dk.

I forbindelse med projektet sløjfes grøft (nr. 4) i delområde 1, hvortil søen beliggende sydøst for delområde 1 har sit nuværende afløb, se Figur 4-12. Afløbsgrøften sløjfes ved at etablere en træspuns mellem grøften og søen, hvorefter grøften fyldes op med jord, fra marken beliggende vest for grøften. Grøften er ca. 3 m bred fra kronekant til kronekant og ca. 40 cm dyb og træspunsen får en dimension på 4 m bred og 1 m dyb og består af 2 krydsfinerplader.

Der etableres et nyt afløb fra søen mod syd, vist på Figur 4-12 herunder. Afløbet etableres så søens vandspejl fastholdes i samme kote, som nuværende. Der nedgraves et ca. 35 m langt Ø250 mm rør, der får udløb i en eksisterende grøft beliggende syd for søen. Nedgravningen af det nye rør vil foregå i én arbejds gang, hvor der først udgraves en rende til det nye rør fra grøften og op mod søen, men uden at søens brink gennemgraves. Røret bliver lagt ned i den udgravede rende og trykkes det sidste stykke gennem brinken og ud i søen. Derefter tildækkes røret med det opgravede materiale, og tuden på rørets ende i søen påsættes. Bygherre vurderer at der vil være en midlertidig påvirkning ved det kortvarige anlægsarbejde (maksimalt 1 times varighed) af de plantearter der vokser på brinken. Da de plantearter der vokser på brinken, er almindelige og hurtigt voksende arter, vurderer bygherre at påvirkningen er midlertidig og fuldkommen reversibel, idet brinken vurderes at være fuldt reetableret efter en vækstsæson. Det er dermed bygherres vurdering at anlægsarbejdet ikke medfører væsentlige påvirkninger af naturtypen næringsrig sø.

Figur 4-12. Projektgrænsen for delområde 1 er vist med rød stiplede streg. Den næringsrige sø får sløffet eksisterende afløb, nedsat træspuns i afløbsgrøft og etableret et nyt overløb til grøft, syd for søen. Fra miljøgis.

Driftsfase: Bygherre vurderer at den sydøstlige beliggende sø ikke påvirkes i driftsfasen. Dette begrundes af bygherre med at det nye afløb er erstatning for søens nuværende afløbsgrøft. Da søens vandspejl fastholdes i samme kote som nuværende vurderer bygherre, at der ikke sker en påvirkning af hverken søens vandstand, vandkvalitet eller nogen tilstandsændring i driftsfasen. Bygherre vurderer endvidere, at træspunsen i forbindelse med sløjfning af det eksisterende afløb sikrer, at materialet der fyldes i afløbsgrøften sikrer mod mobilisering af materialet ved store nedbørshændelser.

SGAV vurderer at søens naturtilstand ikke påvirkes væsentligt i hverken anlægs- eller driftsfasen, hvilket begrundes med, at der ikke sker ændringer af søens hydrologiske forhold da søens overløbskvote fastholdes med det ændrede afløbssted, etableringen af træspuns sker uden for forekomstens udbredelse og etablering af et nyt afløbsrør medfører en midlertidig og reversibel påvirkning af søens brink i et begrænset område. SGAV vurderer endvidere at ekstensivering af landbrugsdriften kan medvirke til mindre næringsstofftilførsel til søen i driftsfasen og understøtte udvikling af habitatnaturtypen hen imod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Vandløb med vandplanter (3260): Afvanding af delområde 2 og 3 har hydrologisk forbindelse via Vieris Å til Kragsskov Å, som er registreret med habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260).

Anlægsfasen: Delområde 3 omfatter to nye grøfter som etableres for at opretholde afvandingen fra markerne mellem delområde 1 og 2 til Vieris Å se Figur 4-13.

Figur 4-13. For markarealerne beliggende mellem de to delområder sikres drænforhold opretholdt ved etablering af to grøfter vist på kortet. Fra nord kan vandet afledes via ny grøft til Nørrebæk og videre via ny grøft til Vieris Å. Kortudklip fra miljøgis.

Den nye grøft nr. 9 bliver ca. 460 m lang og afvander til eksisterende markvejsgrøft, (benævnt Nørrebæk jf. drænkort). For at opnå det mest hensigtsmæssige fald i de nye grøfter skal Nørrebæk uddybes med ca. 0,5 m til kote 9,00 m DVR90, på den strækning hvor grøft nr. 9 har tilløb til Nørrebæk. Derfra reguleres Nørrebæk med et jævnt fald hen til kote 8,78 m DVR90 ved den nye grøft nr. 10. Derudover afrettes de stejle brinker i Nørrebæk mod nord, så brinkerne får et anlæg på 1:1,5. Grøft nr. 10 bliver ca. 435 m lang og anlægges med en bundbredde på ca. 0,75 m, anlæg 1:1 med afvanding mod syd til Vieris Å.

I delområde 3 sker udgravningen af de nye grøfter og etableringer af rørbroer tørt og inden der skabes forbindelse til vandløbene. Bygherre vurderer deraf at der ikke er risiko for sedimenttilførsel til nedstrøms liggende vandløb fra anlægstiltaget.

SGAV vurderer, at projektet ikke påvirker habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260) i anlægsfasen, da der ikke arbejdes i forekomstens udbredelsesområder. SGAV vurderer endvidere, at en potentiel sedimenttransport vil have en begrænset udbredelse på grund af lave faldforhold i terrænet og lav vandføring i vandløbene. SGAV vurderer derfor at anlægsarbejdet ikke medfører en øget risiko for at påvirke med sedimentudledning inden for forekomstens udbredelse i Kragsskov Å, hvilket er ca. 1,4 km nedstrøms projektområdet.

Driftsfasen: Området vil i driftsfase, når dræn og grøfter er sløjfet primært have en vertikal afstrømning via grundvandet. Det betyder at vandløb nedstrøms projektområdet kan påvirkes med en reduceret vandtilførsel fra projektområdet. Bygherre oplyser, at i driftsfasen vil vandafledningen til de to målsatte vandløb Kragsskov Å og Jerup Å reduceres med tilsammen 18 l/s i gennemsnit.

Fra delområde 2 vil vandafledningen til Vieris Å ophøre og dermed reducere vandudledningen til Kragsskov Å der ligger nedstrøms. Den bedste vandmålingsdata som bygherre har for vandtilførsel til Kragsskov Å er oplyst at være 210 l/s i april 2015 og 162 l/s september 2015. Bygherre vurderer at reduktionen i vandtilførslen i driftsfasen set i forhold til den totale vandføring i Kragsskov Å jf. måledata fra 2015 ikke er en væsentlig ændring. Det er derfor bygherres vurdering at reduktionen i vandtilførsel ikke medfører

en væsentlig påvirkning der vil forringe den aktuelle tilstand af habitatnaturtypen eller forhindre opfyldelse områdets målsætning. SGAV vurderer ligeledes, at der er tale om en begrænset reduktion i vandtilførslen til vandløbet, der ikke vurderes at påvirke naturtypens udvikling hen imod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus. SGAV vurderer endvidere at ekstensivering samt ophør med sprøjtning og brug af gødning i projektområdet vil medvirke til at forbedre vandkvaliteten til gavn for naturtypen.

Urtebræmme (6430): Urtebræmmer findes inden for H3-området langs vandløbene Elling Å, Kragsskov Å, Jerup Å, Hedegrøft og Norså. Forekomsterne er begrænset til en smal bræmme (normalt 1-5 meter) langs vandløbet.

Projektområdet er i hydrologisk forbindelse med Kragsskov Å og Jerup Å. SGAV vurderer, at projektet ikke påvirker forekomsterne af urtebræmme (6430) i de to vandløb i anlægsfasen, dels fordi der ikke arbejdes i habitatnaturtypens udbredelsesområde og dels fordi at lave faldforhold i terrænet og lav vandføring i vandløbene vurderes at modvirke risiko for påvirkning med sedimenttransport fra anlægsarbejdet, da det vil have en begrænset udbredelse og ikke række så langt nedstrøms. I driftsfasen vil projektet medføre en begrænset reduktion i vandtilførslen til vandløbene, hvilket SGAV vurderer ikke forhindrer naturtypens udvikling hen imod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Lysåbne naturtyper:

De lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget for H3 omfatter våd hede (4010), tør hede (4030), surt overdrev (6230), hængesæk (7140), tidvis våd eng (6410) og klithede (2140). Nogle af naturtyperne ligger i mosaikstruktur sammen.

Våd hede (4010), tør hede (4030), surt overdrev (6230) og hængesæk (7140)

Våd hede (4010) er præget af dværgbuske og lave pors, blåtop, klokkelyng og stedvist en rig urte-, mos- og lavflora. Tør hede (4030) udvikles typisk på højtliggende arealer, dvs. for området ved Kragsskovhede, vil det ofte være på dobberne og er præget af dværgbuske som hedelyng, revling, tyttebær og hedemelbærris.

Nord for delområde 1 og 2 er der registreret våd hede (4010) i mosaik med tør hede (4030), surt overdrev (6230) og hængesæk (7140). Af Tabel 4-5 herunder fremgår deres nuværende naturtilstand ifølge Miljøstyrelsens seneste basisvurdering.

Nord for delområde 2 er der registreret surt overdrev som omfatter stedvist meget artsrige græs-urtesamfund og findes i mange varianter og overgangsformer afhængig af jordbundsforholdene.

Tabel 4-5. Naturtilstand for naturtyper på areal hhv. nord for delområde 1 og delområde 2.

Lokalitet	naturtype	Mosaik andel	naturtilstand
Nord for delområde 1	Våd hede (4010)	40 %	III moderat
	Hængesæk (7140)	30 %	II god
	Tør hede (4030)	30 %	III moderat
Nord for delområde 2	Våd hede (4010)	30 %	III moderat
	Surt overdrev (6230)	10 %	II god
	Tør hede (4030)	60 %	III moderat

Truslerne mod våd hede (4010), tør hede (4030) og surt overdrev (6230) er tilgroning med lyskrævende høje urter eller vedplanter. Generelt er naturtyperne afhængig af naturlig hydrologi og sårbar overfor direkte påvirkning fra landbrugsdrift på tilstødende arealer.

Nord og nordøst for delområde er naturtypen hængesæk (7140) registreret. Hængesæk består af et flydende plantedække i vand, langs søer og vandløb, i forbindelse med kildevæld eller i lavninger i kær og heder. Hængesæk kan over tid udvikle sig til højmoser. Ifølge Miljøstyrelsens seneste basisvurdering, er naturtilstanden for hængesæk på arealet nordøst for delområde 1 vurderet til at være klasse I (høj naturtilstand). Det pågældende areal nordøst for delområde 1 er beliggende ca. 96 m fra projektgrænsen og er i mosaikstruktur med tør hede og våd hede. Af Tabel 4-6 herunder fremgår deres nuværende naturtilstand ifølge Miljøstyrelsens seneste basisvurdering. Habitatnaturtypen, hængesæk er betinget af stabil, høj vandstand af næringsfattigt vand. Dermed er truslerne mod hængesæk uhensigtsmæssig/unaturlig hydrologi.

Tabel 4-6. Naturtilstand for naturtyper på areal nordøst for delområde 1.

Lokalitet	naturtype	Mosaik andel	naturtilstand
Nordøst for delområde 1	Våd hede (4010)	30 %	I høj
	Hængesæk (7140)	10 %	I høj
	Tør hede (4030)	60 %	II god

Anlægsfasen: Nord for delområde 2, hvor markvejen skal hæves løber et eksisterende § 3-beskyttet vandløb. Vandløbsbunden hæves i § 3-vandløbet og den nye grøft nr. 9 bliver ny afløbsgrøft for vandløbet i stedet for grøft 8, som blokeres. Blokering af grøft nr. 8 medfører at vandet på den del af § 3-vandløbet som grænser op til våd hede og mosaiknaturtyperne skal nå et lidt højere niveau, før det løber væk end i dag, fordi bundkoten i den nye grøft nr. 9 ligger længere mod vest og dermed lidt højere oppe i terrænet end grøft nr. 8. Bygherre oplyser endvidere at der ikke foretages anlægstiltag eller etableres oplag af materialer, adgangsvej eller lignende på arealer med forekomst af våd hede (4010). SGAV vurderer ligeledes at forekomsten af våd hede (4010) ikke påvirkes i anlægsfasen, da anlægsarbejdet foregår uden for forekomstens udbredelse.

Driftsfasen: Hævning af vandspejlet i grøften, vurderer bygherre er meget begrænset, og så lille (0,2 - 0,3 m), at det ikke påvirker afvandingstilstanden væsentligt i den våde hede og mosaiknaturområdet nord for delområde 2. SGAV vurderer, at i driftsfasen vil en hævet vandløbsbund medføre et mere terrænnært vandspejl i vandløbet, hvilket kan medvirke til at reducere dræning af våd hede (4010) og øvrige naturtyper i mosaikstruktur med våd hede nord for vandløbet. En reduceret afvanding vurderer SGAV vil være til gavn for naturtypen, våd hede, og understøtte opretholdelse eller udvikling henimod gunstig bevaringsstatus.

Nord og vest for delområde 1 bevares vandløbene Hedegrøften og Ledet grøft. Projektet medfører derfor ingen ændringer i afvandingen af mosaiknaturtyperne beliggende nord og vest for afgrænsningen af delområde 1. Bygherre vurderer at, naturtyperne vil have gavn af projektets gennemførelse samt at landbrugsdriften i projektområdet ophører og vurderer, at projektet ikke vil forhindre eller forringe muligheden for, at naturtyperne opnår gunstig bevaringsstatus inden for habitatområdet H3. SGAV vurderer at projektet ikke forhindre udviklingen henimod opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus af forekomst af habitatnaturtypen våd hede (4010), da der ikke ændres på afvanding af arealerne uden for projektgrænsen.

Tidvis våd eng (6410) og klithede (2140): Sydøst for delområde 2 er registeret tidvis våd eng (6410) i tilknytning til projektområdet. Tidvis våd eng indgår ofte i mosaik med surt overdrev (6230) og rigkær (7230) på flade arealer, mens naturtypen i rimme-dobbe områder er i mosaik med våd hede og hængesæk. På arealet sydøst for delområde 2 er tidvis våd eng i mosaik med klithede (2140). Af Tabel 4-7 er den nuværende naturtilstand for naturtyperne angivet.

Tabel 4-7. Naturtilstand for naturtyper på areal sydøst for delområde 2.

Lokalitet	naturtype	Mosaik andel	Naturtilstand
Sydøst for delområde 2	Tidvis våd eng (6430)	30%	IV ringe
	Klithede (2140)	70%	III moderat

Habitatnaturtypen, tidvis våd eng er betinget af naturlig og fluktuerende hydrologi, fravær af gødsning samt drift i form af høslæt eller græsning.

Der er ingen anlægstiltag, oplagring af materialer, adgangsvej eller lignende på areal med tidvis våd eng (6430) i anlægsfasen og der sker ingen anlægstiltag langs den østlige projektgrænse af delområde 2. Bygherre vurderer derfor, at der ingen påvirkning er af tidvis våd eng (6430) eller klithede (2140) i anlægsfasen. Det er bygherres vurdering at en væsentlig påvirkning af habitatnaturtypen tidvis våd eng (6430) eller klithede (2140) efter en realisering af projektet kan afvises. Det begrundes af bygherre med, at beregninger af de afvandingsmæssige forhold viser, at der ikke sker nogle ændringer i området med tidvis våd eng (6430) og klithede (2140) relateret til projektet.

SGAV vurderer at tidvis våd eng (6430) og klithede (2140) ikke påvirkes af anlægsarbejde, kørsel eller oplag inden for forekomsternes udbredelse i anlægsfasen. I driftsfasen sker der ikke ændringer af hydrologiske forhold uden for projektgrænsen, hvormed SGAV vurderer at projektet ikke vil forhindre opretholdelse eller udvikling henimod gunstig bevaringsstatus for tidvis våd eng og klithede.

4.4.1.1.2 Udpegningsarter i H3

Sommerfuglen hedepletvinge (1065) har habitatområde H3 som et kerneområde og den er udbredt i området. Arten er jf. Miljøstyrelsens seneste basisanalyse ikke fundet inden for projektområdet, men i områder der grænser op til det. Potentielle påvirkninger fra projektet på udpegningsarter omfatter:

- Beskadigelse eller ødelæggelse af levesteder ved direkte indgreb i områderne
- Forstyrrelser i yngle- rasteområder fra anlægsarbejdet
- Ændringer i hydrologiske forhold kan påvirke levesteder og fødegrundlag.

Hedepletvinge (1065): Hedepletvinge lever i små kolonier på fugtige og tørre arealer på mager jord, hvor der er forekomst af planten djævelsbid, som er larvens værtsplante. Tidligere var arten udbredt i hele Danmark, men findes i dag kun i Jylland. Habitatområde H3 er et kerneområde for Hedepletvinge og den er udbredt i området. Jf. seneste basisanalyse er udbredelse af Hedepletvinge øget i området og der vurderes ikke at være væsentlige trusler for den samlede bestand af Hedepletvinge i H3. Hedepletvinge er jf. seneste basisanalyse ikke fundet inden for selve projektområdet.

Bygherre vurderer at projektområdet ikke indeholder egnede levesteder for hedepletvinge, idet den søger overgangszoner mellem fugtige og tørre arealer såsom fugtige heder, tørvemoser og ikke gødskede enge. Arealerne i projektområdet drives med gødsning og slæt og endvidere er de afvandede. Endvidere oplyser bygherre at planten djævelsbid ikke forekommer i projektområdet, der er præget af kulturgræsser. Bygherre udelukker dermed en påvirkning af hedepletvinge i anlægsfasen. I driftsfasen vil projektet

medføre, at de arealer, der i dag dyrkes, overgår til natur, og dermed vurderer bygherre, der vil ske en udvidelse af potentielle levesteder for Hedepletvinge.

SGAV vurderer at anlægsarbejdet ikke vil påvirke hedepletvinge, da arten er mobil og det vurderes at arealerne uden for projektområdet vil være mere attraktive for arten da de indeholder egnede levesteder. SGAV er på det foreliggende grundlag enig i at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af den aktuelle eller fremtidige tilstand for hedepletvinge (1065) i hverken anlægs- eller driftsfasen, men at ekstensive- ring af landbrugsdriften kan i driftsfasen understøtte artens udvikling henimod opnåelse eller oprethol- delse af gunstig bevaringsstatus.

4.4.1.1.3 Fuglebeskyttelsesområde F6 (Råbjerg og Tolshave Mose)

Natura 2000-område N3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose) omfatter fuglebeskyttelsesområde, F6 (Råbjerg og Tolshave Mose). Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F6 indeholder 8 fuglearter (se Figur 4-14).

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 6		
Fugle:	Engsnarre (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Trane (Y)	Tinksmed (Y)
	Mosehornugle (Y)	Natravn (Y)
	Hedelærke (Y)	Rødrøgget tornskade (Y)

Figur 4-14. Udpegningsgrundlaget med naturtyper og arter for habitatområde F6. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter i habitatdirektivets bilag 1 og 2. Ynglefugle (Y) og trækfugle (T).

I nedstående gennemgås vurderinger for potentielle påvirkninger af projektet på de 8 udpegende fugle- arter. Potentielle påvirkninger af fugle omfatter:

- Beskadigelse eller ødelæggelse af levesteder ved direkte indgreb i områderne og ændringer i hydro- logiske forhold som kan påvirke levesteder og fødegrundlag.
- Forstyrrelser i yngle- og rasteområder fra anlægsarbejdet herunder forstyrrelser i forbindelse med støjpåvirkning fra anlægsarbejdet og visuel påvirkning med tilstedeværelse af mennesker og ma- skiner samt evt. brug af belysning.

Engsnarre (ynglefugl): Engsnarren lever i områder med fugtige enge, hvor der er højt græs og åbne landskaber. Det fremgår af bygherres opdaterede væsentlighedsvurdering (bilag 1.4), at engsnarre i F6 har en meget fluktuerende forekomst og på grund af områdets tilgroede moseflader og begrænsede yng- lemuligheder i form af lysåbne våde engarealer, er det vurderet, at arten sandsynligvis aldrig vil blive en fast ynglefugl i fuglebeskyttelsesområde F6. Bygherre vurderer, at hverken anlægsarbejdet eller selve projektet medfører negative påvirkninger på den stabil-fluktuerende bestandsudvikling, bestand eller levesteder. Dette begrundes af bygherre med, at der ikke er registreret ynglepar, som kunne blive påvirket af anlægsarbejdet og generelt vil støj fra anlægsarbejdet være begrænset og ikke overstige den støjud- vikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift.

Bygherre oplyser at der under de nuværende forhold ikke findes potentielle levesteder eller rasteområ- der for engsnarre indenfor projektområdet, da de fugtige enge den lever i, ikke er til stede på de nuvæ- rende landbrugsområder. De væsentligste trusler for arten er tab af ynglehabitater og høslæt. Bygherre vurderer at projektet kan have en positiv påvirkning for engsnarre, da projektområdet på sigt kan ud- vikle sig til yngleområder for arten, i kraft af den planlagte genopretning af den naturlige hydrologi og dermed genskabelse af fugtige engområder.

SGAV vurderer på baggrund af det foreliggende grundlag, at projektet ikke omfatter anlægstiltag i egnede levesteder for engsnarre, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for engsnarre. SGAV vurderer, at i driftsfasen kan ekstensivering af landbrugsarealer og reetablering af naturlig hydrologi i projektområdet medvirke til at understøtte en udvikling af flere egnede leveområder for engsnarre og skabe større sammenhæng mellem naturområder og derved understøtte opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for engsnarre.

Plettet Rørvagtel (ynglefugl): Plettet rørvagtel er en sjælden ynglefugl i Danmark, som foretrækker sumpede vådområder, ferske enge og ådale, hvor vanddybden ikke overstiger 30 cm. Derudover har den behov for rigelig vegetation, som den benytter til skjulesteder. Bestandsudviklingen for denne art er vurderet til at være stabil-fluktuerende, men arten blev ikke registreret ynglende i fuglebeskyttelsesområde F6 i NOVANA-overvågningen fra 2023. I fuglebeskyttelsesområdet F6 er der kortlagt 1 levested for plettet rørvagtel, som er et 27 ha stort område ca. 130 m vest for delområde 1.

Bygherre vurderer, at hverken anlægsarbejdet eller selve projektet medfører væsentlige negative påvirkninger på den stabil-fluktuerende bestandsstatus eller levesteder. Dette begrundes af bygherre med, at det nuværende kortlagte levested hverken påvirkes af de planlagte anlægstiltag eller den forstyrrelse og støj som anlægsarbejdet vil medføre i anlægsperioden, da støj fra anlægsarbejdet vil være begrænset og ikke overstige den støj udvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift. Bygherre vurderer at der ikke er potentielle levesteder eller rasteområder for plettet rørvagtel indenfor projektområdet under de nuværende forhold, da de ferske sumpområder den lever i, ikke er til stede på de nuværende landbrugsområder. Efter en realisering af projektet er det bygherres vurdering, at projektområdet på sigt kan udvikle sig til egnet levested for arten, i kraft af den planlagte genopretning af den naturlige hydrologi og dermed genskabelse af sumpområder.

SGAV vurderer at projektet ikke omfatter anlægstiltag i kortlagte egnede levesteder for plettet rørvagtel, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for plettet rørvagtel og at der i driftsfasen med ekstensivering af landbrugsarealer og reetablering af naturlig hydrologi i projektområdet kan medvirke til udvikling af flere egnede leveområder for plettet rørvagtel og understøtte opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for arten.

Trane (ynglefugl): Tranen yngler i Danmark i mere eller mindre uforstyrrede moser, hedemoser, kær, våde enge, lavvandede søer, vådområder og genetablerede vådområder som også er essentielle fourageringsområder. Tranen har dog vist sig at være i stand til at tilpasse sig landbrugsarealer til fourageringen. Tranen er en fugleart, som generelt er meget følsom over forstyrrelser og vælger derfor stille og menneskefattige områder.

Bestandsudviklingen for denne art er vurderet til at være stigende og blev registreret som ynglende i fuglebeskyttelsesområde F6 i NOVANA-overvågningen fra 2023. I de seneste år er der konstateret en markant fremgang i antallet af ynglefugle i Danmark og i fuglebeskyttelsesområdet F6 er der registreret i alt 8 ynglepar. Områdets store sammenhængende våde og tørre naturtyper giver gode muligheder for arten og lokalt vurderes der jf. basisanalysen ikke at være væsentlige trusler mod arten.

Bygherre vurderer, at projektområdet og den umiddelbare nærhed ikke er essentielt fourageringsområde eller yngleområde for traner. Inden for projektområdet og i tilknytning til projektområdet findes dog naturtypen skovbevokset tørvemose, som potentielt kan anvendes af traner som yngleområde. Da

traner foretrækker uforstyrrede yngle- og fourageringsområder vurderer bygherre, at projektområdet ikke er egnet som yngle-, raste- og fourageringsområde for traner på grund af en forholdsvis høj grad af forstyrrelse, da området benyttes af fængslets personale og indsatte samt driftes med brug af maskiner. Bygherre vurderer endvidere, at projektområdet ikke er et essentielt fourageringsområde for traner, hvilket begrundes med manglende registreringer af fouragerende individer, hvilket ville være at forvente for et essentielt fourageringsområde indenfor et fuglebeskyttelsesområde, hvor trane indgår i NOVANA-artsovervågningen. Ligeledes bemærker bygherre, at der i forbindelse med NOVANA-overvågningen af ynglende tranepar og deres reder (yngleområde) indenfor fuglebeskyttelsesområdet F6 ikke er registreret ynglende traner i projektområdet eller i nærheden af projektområdet. Bygherre vurderer, at på grund af manglende ynglesteder i projektområdet vil arten ikke blive påvirket af de planlagte anlægsaktiviteter eller af den aktivitet og støj som anlægsarbejdet vil medføre i perioden. Generelt vil støj fra anlægsarbejdet være begrænset og ikke overstige den støj udvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift. Tranen er udbredt i fuglebeskyttelsesområdet F6, og der vurderes jf. basisanalysen ikke at være væsentlige trusler mod arten. En gennemførelse af projektet vurderer bygherre ikke ændrer på dette, da en realisering vil øge omfanget af potentielle levesteder for traner i området. Bygherre vurderer at en væsentlig påvirkning af arten efter realisering dermed kan afvises.

SGAV vurderer, at de omgivende moseområder vil være mere attraktive som yngle- og rasteområder for traner fremfor landbrugsarealet i projektområdet. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der være kortvarige støjgener og visuel påvirkning fra mandskab og maskiner, som vurderes ikke at medføre væsentlig påvirkning af traner på baggrund af bygherres oplysninger om det nuværende aktivitetsniveau i projektområdet. SGAV vurderer at projektet i driftsfasen på grund af ekstensivering af landbrugsdriften, kan medvirke til at forbedre forholdene for traner i området ved at skabe større sammenhæng mellem uforstyrrede naturområder og understøtte en opretholdelse eller udvikling hen imod gunstig bevaringsstatus for arten.

Tinksmed (ynglefugl): Tinksmed er i Danmark tæt knyttet til næringsfattige hedemoser med småsøer og kær på store heder. Bestandsudviklingen for denne art er vurderet til at være stigende, med en kraftig stigning mellem 2019-2023. Tinksmed blev ikke observeret i fuglebeskyttelsesområdet F6 i NOVANA-overvågningen fra 2023. I fuglebeskyttelsesområdet F6 er der kortlagt 1 levested for Tinksmed, som er et 27 ha stort område ca. 130 m vest for delområde 1 (samme levested som for plettet rørvagtel). Tilstanden i området er jf. seneste basisanalyse beregnet som god, da de hydrologiske forhold er ideelle for fuglearten. Dog er der generelt i fuglebeskyttelsesområdet F6 begrænsede levesteder for arten. De væsentligste trusler for arten er afvanding og tilgroning med vedplanter. Arten forekommer i dag ikke inden for projektområdet, da de næringsfattige hedemoser den lever i, ikke er til stede på de nuværende landbrugsområder.

Hverken anlægsarbejdet eller selve projektet vurderer bygherre vil medføre negative påvirkninger på den stabilt stigende bestandsudvikling, bestand eller levesteder. Dette begrundes af bygherre med, at det nuværende kortlagte levested vest for projektområdet hverken påvirkes af de planlagte anlægsaktiviteter eller den aktivitet og støj som anlægsarbejdet medfører. Generelt vil støj fra anlægsarbejdet være begrænset og ikke overstige den støj udvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift. Bygherre vurderer, at projektet kan have en positiv påvirkning for tinksmed i driftsfasen, da projektområdet på sigt kan udvikle sig til levested for arten, i kraft af den planlagte genopretning af den naturlige hydrologi og dermed genskabelse af vådområder.

SGAV vurderer at projektet ikke omfatter anlægstiltag i kortlagte egnede levesteder for tinksmed, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for tinksmed og at der i driftsfasen med ekstensivering af landbrugsarealer

og reetablering af naturlig hydrologi i projektområdet kan medvirke til udvikling af flere egnede levesteder for tinksmed og understøtte opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for arten.

Mosehornugle (ynglefugl): I fuglebeskyttelsesområde F6 er arten ikke registreret. Mosehornugle yngler i Danmark på strandenge, heder, ådale og kulturprægede græsarealer. Der findes få ynglepar i Vadehavsområdet. Mosehornuglen har en faldende bestandsudvikling og i 2022 og 2023 blev der gjort henholdsvis 1 og 0 ynglefund af mosehornugle i de danske fuglebeskyttelsesområder. Da arten ikke forekommer i projektområdet eller dets nærhed vurderer bygherre at mosehornuglen ikke påvirkes af projektet i anlægsfasen. En realisering af projektet vurderes af bygherre ikke at forringe mulighederne for at arten genindvandrer til området. Bygherre vurderer at en væsentlig påvirkning af arten efter realisering dermed kan afvises. SGAV er enig i vurderingen.

Natravn (ynglefugl): Natravn yngler på heder med spredt bevoksning af fyrretræer på sandet jordbund. I fuglebeskyttelsesområdet F6 er der registreret i alt 35 ynglepar. Områdets store nåletræsplantager med lysninger samt moseflader giver gode muligheder for arten. Lokalt vurderes der jf. basisanalysen ikke at være væsentlige trusler mod arten.

Bygherre vurderer at anlægsarbejdet ikke vil medføre negative påvirkninger på den stabile bestandsudvikling, bestand eller levesteder. Dette begrundes af bygherre med, at der hverken er registreret ynglepar eller findes potentielle egnede yngleområder indenfor projektområdet, som kunne blive påvirket af anlægsarbejdet. Den aktivitet og støj som anlægsarbejdet vil medføre i anlægsfasen vil være begrænset og ikke overstige den støjudvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift og vurderes derfor ikke til at have påvirkninger på natravn. Desuden påvirker projektet ikke forekomsten af nåletræer med lysninger, som er særligt vigtige ynglehabitater for arten.

SGAV vurderer ligeledes at projektet ikke omfatter anlægstiltag i kortlagte egnede levesteder for natravn, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for natravn og at projektet i driftsfasen ikke hindrer opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for arten.

Hedelærke (ynglefugl): I fuglebeskyttelsesområdet F6 er der registreret i alt 9 ynglepar. Der blev ikke registreret ynglepar indenfor eller i umiddelbar nærhed til projektområdet. Hedelærke yngler i åbne, sandede områder med spredt vegetation. Fuglebeskyttelsesområdet har store nåletræsplantager med lysninger samt moseflader der giver gode muligheder for arten og lokalt vurderes der jf. basisanalysen ikke at være væsentlige trusler mod arten.

Bygherre vurderer at anlægsarbejdet ikke medfører negative påvirkninger på den stigende bestandsudvikling, bestand eller levesteder. Dette begrundes af bygherre med, at der hverken er registreret ynglepar eller findes potentielle yngleområder indenfor projektområdet, som potentielt kunne blive påvirket af anlægsarbejdet. Den aktivitet og støj som anlægsarbejdet vil medføre i anlægsfasen vil være begrænset og ikke overstige den støjudvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift og bygherre vurderer derfor at projektet ikke har påvirkninger på hedelærke.

Ved realisering af projektet ændres der ikke på forekomsten af nåletræsområder med lysninger i fuglebeskyttelsesområdet, som er særligt vigtige habitater for arten og bygherre vurderer at, en væsentlig påvirkning af arten i projektets driftsfase dermed kan afvises.

SGAV vurderer at projektet ikke omfatter anlægstiltag i kortlagte egnede levesteder for hedelærke, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen

vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for hedelærke og at projektet i driftsfasen ikke hindrer opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for arten.

Rødrygget Tornskade (ynglefugl): I fuglebeskyttelsesområdet F6 er der registreret i alt 11 ynglepar. Der er ikke registreret ynglepar indenfor eller i umiddelbar nærhed til projektområdet. Rødrygget Tornskade yngler i mere eller mindre lysåbne naturtyper, herunder heder, overdrev samt ådale. Områdets store nåletræsplantager med lysninger samt moseflader giver gode muligheder for arten og lokalt vurderes der jf. basisanalysen ikke at være væsentlige trusler mod arten.

Grundet manglen på ynglesteder i projektområdet vurderer bygherre at arten ikke vil blive påvirket af de planlagte anlægsaktiviteter og den aktivitet og støj som anlægsarbejdet vil medføre i anlægsfasen. Generelt vil støj fra anlægsarbejdet være begrænset og ikke overstige den støj udvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift. Bygherre vurderer at en påvirkning af arten under anlægsarbejdet derfor kan afvises. Endvidere vurderer bygherre at projektet ikke påvirker forekomster af potentielle ynglehabitater, som overdrev og klitheder med buskadsler, levende hegn eller enkeltstående træer.

SGAV vurderer ligeledes at projektet ikke omfatter anlægstiltag i kortlagte egnede levesteder for rødrygget tornskade, da projektområdet ikke vurderes at indeholde potentielle egnede områder. SGAV vurderer, at i anlægsfasen vil der forekomme kortvarig støjpåvirkning med begrænset lokal udbredelse, som ikke vurderes at medføre væsentlige forstyrrelser for rødrygget tornskade og at projektet i driftsfasen ikke hindrer opretholdelse eller udvikling af gunstig bevaringsstatus for arten.

Samlet vurdering F6:

SGAV vurderer at projektet i anlægsfasen ikke medfører væsentlige negative påvirkninger eller forstyrrelser af de udpegede beskyttede fuglearter i F6. Dette begrundes SGAV med at der ikke udføres anlægstiltag i områder, som vurderes at være potentielt egnede som levesteder for udpegningsarterne. Derudover vurderer SGAV jf. afsnit 4.3 at anlægsarbejdet medfører kortvarige, midlertidige støjpåvirkninger der ikke overstiger den støj, der allerede forekommer i området i dag, og derfor ikke vurderes at være en væsentlig forstyrrelse for fuglene. Endvidere vurderes at der vil være en kortvarig og begrænset visuel påvirkning fra tilstedeværelsen af maskiner og mandskab i anlægsperioden som ikke vurderes at være en væsentlig påvirkning for fuglene på udpegningsgrundlaget for F6. SGAV vurderer derved, at projektet ikke vil have en væsentlig påvirkning på de udpegede beskyttede fuglearter i F6, da arternes yngle- og rasteområder samt fourageringsområder er bevaret eller potentielt udvidet med realisering af projektet og dermed ikke hindrer, at der kan opnås gunstig bevaringsstatus for arterne, hvorved målsætningerne for området og at områdets integritet ikke påvirkes.

4.4.2 Samlet vurdering N3

SGAV vurderer på baggrund af væsentlighedsvurderingen, at projektet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre kendte planer og projekter (se endvidere afsnit 4.12 om kumulative påvirkninger) vil påvirke målsætningerne for Natura 2000-området N3 og dermed heller ikke skade områdets integritet, hvorfor der ikke er behov for at foretage en konsekvensvurdering, jf. habitatbekendtgørelsen.

4.4.2.1 N4 (Hirsholmene, havet vest herfor og Ellings Å udløb)

Projektområdet er i indirekte hydrologisk forbindelse via Kragsskov Å til N4, som ligger ca. 3,6 km øst for delområde 2. Aktiviteterne i anlægsfasen sker langt fra N4, derfor vurderer bygherre at N4 ikke påvirkes af projektet i anlægsfasen. I driftsfasen vurderer bygherre at der ikke sker en væsentlig ændring i afstrømning fra projektområdet til N4 og dermed ingen hydrologisk påvirkning af betydning for N4.

SGAV vurderer, at projektet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter (se afsnit 4.12 for kumulative påvirkninger) vil påvirke målsætningerne for Natura 2000-området N4 og dermed heller ikke skade områdets integritet, hvorfor der ikke er behov for at foretage en konsekvensvurdering, jf. habitatbekendtgørelsen. SGAV begrundet vurderingen med, at projektets karakter med begrænset lokal påvirkning ved kortvarig støjpåvirkning i anlægsfasen og mindre reduktion i afstrømningen fra projektområdet til Kragsskov Å og Jerup, der ikke vurderes at medføre en væsentlig ændring af vandkvaliteten eller vandløbenes kvalitetselementer jævnfør afsnit 4.1.2, og deraf vurderes at projektet ikke medfører væsentlige ændringer af vandkvaliteten med betydning for udpegningsarter og naturtyper i N4 i hverken anlægs- eller driftsfasen.

4.4.2.2 N214 (Tolne Bakker)

Sydvest for projektområdet, ca. 4,2 km fra delområde 1 ligger N214 (Tolne Bakker), som omfatter H214 (Tolne Bakker). Området er udpeget for at beskytte naturtyper.

SGAV vurderer at N214 ikke påvirkes af projektet, da der hverken er direkte eller indirekte hydrologisk forbindelse til området og ingen øvrige påvirkninger på naturtyperne i N214.

4.4.3 Beskyttede naturtyper (naturbeskyttelsesloven § 3)

Projektområdet omfatter vandløb, søer og moseområder beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Grænsende op til projektområdet er der også beskyttede vandløb, søer, mose og hede. I dette afsnit fremgår vurderinger af potentielle påvirkninger af projektet på den beskyttede natur i anlægs- og driftsfasen.

4.4.3.1 Beskyttet natur i projektområdet

4.4.3.1.1 Vandløb

Bygherre har besigtiget de beskyttede vandløb inden for projektområdet og beskriver dem som dybe afvandingsgrøfter med ringe vandgennemstrømning og ganske få vandplanter og vurderer dem i dårlig tilstand, både fysisk og biologisk. I delområde 1 hæves vandløbsbunden så vandløbene får et mere terrænnært forløb og vandspejl. Vandløbsbunden hæves på delstrækninger af tre naturbeskyttede vandløb hhv. Sideløb til Hedegrøften, grøft nr. 1 og grøft nr. 6. Vandløbsbunden hæves ved udlægning af materiale i vandløbene. Bygherre vurderer, at ændringen af vandløbene vil bidrage til, at der etableres en naturlig grundvandsstyret hydrologi i området, til gavn for de beskyttede naturtyper og området som helhed.

Anlægstiltagene med bundhævninger af beskyttede vandløb kan forudsætte dispensation fra naturbeskyttelsesloven og tilladelse efter vandløbsloven fra Frederikshavn Kommune, som er myndighed på området, hvilket bygherre har været i dialog med kommunen om. SGAV vurderer at ændringen af vandløbsstrækningerne, vil medføre en midlertidig påvirkning af vandløbene i forbindelse med udlægning af materiale og at et mere terrænnært forløb, vil medvirke til at forbedre de fysiske og biologiske forhold for vandløbene til gavn for det plante- og dyreliv som er tilknyttet vandløbet.

De øvrige naturbeskyttede vandløb langs med projektafgrænsningen vurderer SGAV ikke påvirkes af projektet, da der ikke foretages anlægsarbejder som berører vandløbene og der i driftsfasen ikke påvirkes afvandingsmæssigt uden for projektgrænsen.

4.4.3.1.2 Søer

Inden for projektområdet er der i delområde 1 registeret to § 3-beskyttede søer og et §3-beskyttet moseareal, vist i Figur 4-15. Ved bygherres besigtigelse af delområde 1 er det kun § 3-søen længst mod vest, der blev fundet. Frederikshavn Kommune har bekræftet overfor bygherre at registreringen af § 3-søen i

den nordlige del inde for delområde 1 er en fejlregistrering som aldrig er blevet rettet. Det har aldrig været en sø, men kun en lavning på marken, hvor der i våde år står vand i vintermånederne.

Figur 4-15. Udpegning af de kortlagte § 3-beskyttede arealer inden for og i tilknytning til delområde 1, projektområdet (gul afgrænsning). Fra bilag 1.2, detailprojekt, figur 2-11.

Bygherre oplyser at der ikke foreligger data for § 3-søen i delområde 1. Søen ligger i mosaiknatur med beskyttet mose og beskyttet vandløb (Sideløb til Hedegrøften). Vandløbet udgør både til- og afløb fra søen og ved hævnning af vandløbsbunden i Sideløb til Hedegrøften bliver et nuværende tilløb og afløb sløjfet. Tiltaget vurderer bygherre ikke ændrer søens vandstandsforhold, da vandtilførsel til søen er grundvandsbetinget. Bygherre vurderer at hævnning af vandløbsbunden i Sideløb til Hedegrøften vil stabilisere søens vandspejl sammen med en øget grundvandsstand i projektområdet så søen ikke i samme omfang risikerer at blive udtørret ved lav vandstand i vandløbet og genskabe søens naturlige hydrologi.

SGAV vurderer der ikke sker en påvirkning af søen i anlægsfasen, da anlægstiltaget med hævnning af vandløbsbunden foregår med kørsel uden for det beskyttede sø- og moseområde. SGAV vurderer ligeledes at et mere terrænnært vandspejl i vandløbet i driftsfasen vil medvirke til at reducere afvanding af søen. Ændringen af søens tilløb og afløbsforhold kan være dispensationskrævende fra naturbeskyttelsesloven, hvilket Frederikshavn Kommune har myndighedskompetencen til at vurdere. Bygherre har været i indledende dialog med kommunen om dette.

Uden for projektområdet er der øst for delområde 1 tre § 3-beskyttede søer. Da projektgrænsen udgør den afvandingsmæssige påvirkningsgrænse, og anlægstiltag kun udføres inden for projektområdet vurderer SGAV at projektet ikke påvirker de beskyttede søer uden for projektgrænsen.

For søen beliggende længst mod syd, som også er en næringsrig sø (3150) (se afsnit 4.3.1.1.1) etableres et nyt afløb fra søen i et fast rør med udledning til eksisterende grøft syd for søen. Det fremgår af bilag 1.5 (notat om miljøvurdering), at vandspejlet fastholdes i samme kote som nuværende, og derfor sker der ikke nogen tilstandsændring af søen. SGAV bemærker at anlægstiltaget med etablering af nyt afløb fra søen kan være dispensationskrævende fra naturbeskyttelsesloven, hvilket Frederikshavn Kommune har myndighedskompetencen til at vurdere.

4.4.3.1.3 Mose

Inden for projektområdet ligger en § 3-beskyttet mose, som også er registreret som habitatnaturtypen skovbevokset tørvemose (se evt. afsnit 4.3.1.1.1). Der foretages ingen anlægstiltag eller kørsel inden for mosens udbredelse i anlægsfasen. I driftsfasen kan mosen potentielt påvirkes som følge af højere vandstand grundet en reduceret afvanding af området. SGAV bemærker at ændringen kan være dispensationskrævende fra naturbeskyttelsesloven, hvilket Frederikshavns Kommune er kompetent myndighed til at vurdere.

I tilknytning til den beskyttede sø i sydvestlige hjørne af delområde 1 ligger et beskyttet moseareal, som også grænser op til Sideløb til Hedegrøften, hvor vandløbsbunden hæves med projektet. Bygherre vurderer at hævnning af vandløbsbunden vil betyde at afvanding fra mosen reduceres. Mosen lider under en naturlig tilgroning med trævækster, som tegn på, at der nogle gange er tørt nok, til at træer kan etablere sig. Bygherre vurderer at tiltaget med hævnning af vandløbsbund vil være positivt i forhold til at opretholde mosens naturtype. SGAV vurderer at, § 3-mosen må forventes at blive påvirket af højere vandstand i området, og bemærker at ændringen kan være dispensationskrævende fra naturbeskyttelsesloven, hvilket Frederikshavns Kommune er kompetent myndighed til at vurdere.

4.4.3.1.4 Hede

Der er ikke registreret § 3-beskyttede hedeområder inden for projektgrænsen. De nærmeste hedeområder er beliggende syd for delområde 2. Da der ikke udføres anlægsarbejde inden for hedeområdernes udbredelsesområder og projektet ikke medfører hydrologiske påvirkninger uden for projektgrænsen vurderer SGAV, at hedeområderne ikke påvirkes af projektet.

4.4.4 Bilag IV-arter

Inden for og i nærheden af projektområdet findes der potentielt en række særligt beskyttede arter, som er beskyttede i henhold til EU's habitatdirektivs bilag IV.

I forhold til bilag IV beskyttelsen vurderes på, om der er en påvirkning af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder og påvirkning/forstyrrelse af individer. Områder, der benyttes til fødesøgning (fourageringsområder) eller spredningskorridorer/vandringsruter er ikke som udgangspunkt omfattet af beskyttelsen af yngle- og rasteområder, men disse områder kan være beskyttet, hvis de er essentielle for den økologiske funktionalitet af yngle- og/eller rasteområder. Overordnet set skal det sikres, at den økologiske funktionalitet af den pågældende bestands yngle- og rasteområder, samlet set opretholdes på mindst samme niveau som hidtil. Ved den økologiske funktionalitet forstås de samlede livsvilkår, som et område tilbyder en bestand af en given art. Ligeledes vurderes hvorvidt projektet kan medføre forsætligt drab af individer af bilag IV-arter jf. artsfredningsbekendtgørelsen.

Bygherre oplyser, at der i følge naturdata på miljøportalen ikke er registreret nogen forekomster af bilag IV-arter inden for projektområdet, og der er under feltarbejde med forundersøgelsen og detailprojekteringen i perioden 15. juni 2021 til august 2022 heller ikke er observeret bilag IV-arter inden for projektområdet. De nærmeste registreringer af bilag IV-arter er spidssnudet frø ca. 2,7 km nordøst for projektområdet, samt odder og markfirben ca. 3,5 km fra projektområdet. Flagermus forventes at kunne passere projektområdet, da der er mulige levesteder for flagermus nær ved projektområdet.

Projektområdet består overvejende af landbrugsjord i omdrift eller med græs og derudover et område med skovbevokset tørvemose samt vandløb med stejle skråninger og en sø i mosaik med mose og vandløb i den sydvestlige del af delområde 1. Bygherre vurderer, at der ikke er oplagte og egnede yngle- og rasteområder for beskyttede bilag IV-arter inden for projektområdet. Det begrundes med at området er præget af den eksisterende landbrugsdrift, hvilket blandt andet har medført eutrofiering af grøfterne i området.

Det fremgår af Frederikshavns Kommunes naturvurdering (bilag 1.6) at de arter der potentielt vurderes at kunne være i projektområdet omfatter spidssnudet frø, markfirben, strandtudse, odder og flagermus, hvilket begrundes med kommunes lokale kendskab til området og oplysninger fra bilag IV-håndbogen⁷. Kommunen vurderer, at de potentielt forekommende bilag IV-arter i området vil være tilknyttet områdets beskyttede naturarealer, småskove, vandløb og de ikke dyrkede arealer i øvrigt. Af notatet fremgår endvidere at kommunen vurderer, at projektet vil have en neutral til positiv effekt på de nævnte bilag IV-arternes fouragerings- samt yngle- og rasteområder, idet der kommer mere natur, flere vådere arealer og bedre sammenhæng med den omkringliggende natur.

I nedenstående afsnit vurderer SGAV projektets potentielle påvirkning af bilag IV-arterne: flagermus, odder, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø samt strandtudse som er de bilag IV-arter der ud fra et forsigtighedsprincip vurderes potentielt forekommende i projektområdet jf. bilag IV-håndbogen.

De potentielle påvirkninger fra projektet på bilag IV-arterne omfatter:

- Beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder,
- Kørsel med risiko for forsætligt drab af individer eller beskadigelse af levesteder
- Støj og forstyrrelser af individer ved brug af maskiner
- Ændret hydrologiske forhold og afledte effekter i form af ændret arealanvendelse på de ekstensivt udnyttede græsningsarealer

Flagermus: Alle arter af flagermus er fredet. Flagermus raster om dagen og hele vinteren enten i bygninger, huler eller gamle træer med revner og sprækker. Fødesøgningen foregår alt efter art typisk over vand eller langs ledelinjer i landskabet, f.eks. læhegn.

Anlægsfasen: Bygherre oplyser at de fleste af de træer, der findes i projektområdet, findes som træerækker af ét træ langs med flere af grøfterne. Undtaget fra dette er den skovbevoksede tørvemose i den sydvestlige del af delområde 1.

Langs med vandløbet, Sidetilløb til Hedegrøften, skal der ryddes småtræer. Det omfatter en i alt 370 m lang strækning, hvor der i alt skal ryddes ca. 35 træer (med stammediameter under 20 cm i brysthøjde) og pilekrat, som findes midt på strækningen. Bygherre oplyser at alle større og gamle træer bevares og at der ikke fældes træer, som kan være potentielt levested for flagermus, hvilket bygherre har konstateret ud fra besigtigelse af træerne i forhold til om de indeholder skader/egnede strukturer for flagermus. Det er bygherres vurdering, at mængden af træer der fjernes med projektet er begrænset set i forhold til de store skovbevoksede områder der er i nærområdet. Derfor er det bygherres vurdering at fjernelse af få mindre træer i projektområdet ikke kan påvirke den samlede økologiske funktionalitet i forhold til flagermus. Endvidere vurderer bygherre, at støj fra anlægsarbejdet vil være begrænset og ikke overstiger den støj udvikling der i dag er fra området via den landbrugsmæssige drift. Anlægsfasen er kortvarig og der arbejdes kun i dagtimerne, hvilket er uden for flagermusenes flyvetid. Bygherre vurderer at en påvirkning af flagermus under anlægsarbejdet derfor kan afvises.

SGAV vurderer på det foreliggende grundlag, at projektet ikke vil påvirke flagermus i anlægsfasen, da der ikke nedlægges egnede yngle- og rasteområder for flagermus med projektet eller vigtige landskabe-

---

⁷ Opdatering af: håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi del 1, nr. 520 år 2023 og del 2, nr. 603 år 2024.

lige ledelinjer og dermed ikke vurderes at være risiko for påvirkning af områdets økologiske funktionalitet for flagermus. Ligeledes vurderer SGAV at der ikke vil være risiko for forsætligt individdrab af flagermus, idet anlægsarbejdet foregår i dagtimerne, hvor flagermus er inaktive.

Driftsfasen: En realisering af projektet vurderer bygherre ikke vil ændre på forekomsten af yngle- og rasteområder for flagermus i området, da der ikke ændres på hverken rastesteder eller på ledelinjer i landskabet. Fremadrettet vil området være mere fugtigt, og dette kan være positivt for fødeudbuddet for flagermus, via en øget forekomst af insekter i området. Generelt vurderer bygherre at en væsentlig påvirkning af flagermus efter realisering kan afvises. SGAV vurderer at med ekstensivering af landbrugsarealerne kan der skabes et større sammenhængende naturområde, hvilket kan medvirke til at forbedre fødegrundlaget for flagermus. SGAV vurderer dermed, at projektet ikke vil påvirke yngle- eller rasteområder for flagermus, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for flagermusarten eller bestanden.

Odder: Odderen lever i tilknytning til uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder med gode skjulmuligheder i vegetation. Den opholder sig om dagen i en hule i brinken, en forladt rævegrav, under trærodder eller under buske. Det er også i dens hule, at den yngler.

Inden for projektområdet vurderer bygherre, at der ikke er egnede yngle- og rasteområder for odder, hvilket begrundes med at de dyrkede og drænede marker, som området udgøres af i dag, ikke er egnet habitat for odderen. Nærmeste registrerede fund er ca. 3,5 km øst for projektområdet ved Jerup å og strand. Grundet manglen på yngle- og rastesteder i projektområdet vurderer bygherre at odderen ikke påvirkes af de planlagte anlægsaktiviteter. Bygherre vurderer, at realisering af projektet ikke vil medvirke til at projektområdet bliver et oplagt yngle- og rasteområde for odderen, hvilket begrundes med manglen på større vandløb og større søer. Bygherre vurderer, at en væsentlig påvirkning af arten efter realisering dermed kan afvises.

SGAV vurderer, at projektet ikke medfører en risiko for at påvirke den økologiske funktionalitet for bestanden af odder i nærområdet, da projektet ikke indebærer at der nedlægges potentielt egnede yngle- og rasteområder for odder. SGAV vurderer endvidere, at der ikke er risiko for forsætligt drab af individer under anlægsarbejdet, da kørsel og jordarbejde m.m. foregår i dagtimerne, hvor odderen opholder sig i sin hvilehule. Støjgenerne fra anlægsarbejdet vil foregå over en kortvarig periode som ikke vurderes at kunne påvirke odder væsentligt. SGAV vurderer at der i driftsfasen ikke foregår aktiviteter som kan påvirke odder. SGAV vurderer dermed, at projektet ikke vil påvirke odderens yngle- eller rasteområder, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Markfirben: Markfirben lever på tørre og soleksponerede områder, såsom skrænter og overdrev, skovbryn, klitter og heder, hvor der er bar og løs, gerne sandet jord. Generelt vurderer bygherre at de dyrkede og drænede marker som området udgøres af i dag, er et dårligt habitat for markfirben. Der er ikke registreret fund af markfirben i projektområdet. Nærmeste registrering er ca. 1,9 km sydøst fra projektområdet ved Kalmar rimmer. Grundet manglen på yngle- og rasteområder i projektområdet, vurderer bygherre, at markfirben ikke vil påvirkes af de planlagte anlægsaktiviteter og en væsentlig påvirkning i anlægsfasen kan derfor afvises. En gennemførelse af projektet vurderer bygherre ikke vil ændre på forekomst af yngle- og levesteder for markfirben, da der efter en realisering ikke vil være de sandede habitater som markfirben foretrækker. En væsentlig påvirkning af arten efter realisering vurderer bygherre dermed kan afvises.

SGAV vurderer ligeledes at der ikke er potentielt egnede yngle- og rasteområder inden for projektområdet, som er dyrkede arealer, der ikke omfatter stengærder eller andre strukturer, hvor markfirben kan solbade eller sandede områder til lægning af æg. SGAV vurderer, at projektet ikke vil påvirke artens

ynge- eller rasteområder, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Bilag IV-padderarterne: omfatter klokkefrø, stor vandsalamander, løgfrø, løvfrø, spidssnudet frø, springfrø, strandtudse og grønbroget tudse. Da klokkefrø, løvfrø, springfrø og grønbroget tudse jf. bilag IV-håndbogen ikke har en geografisk udbredelse i Nordjylland og dermed ikke er forekommende i denne del af landet, kan en påvirkning af disse arter udelukkes. I nedenstående afsnit vurderer SGAV de potentielle påvirkninger projektet kan have på padderarterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø og strandtudse, som er padderter der ud fra et forsigtighedsprincip vurderes at kunne være forekommende i projektområdet.

Stor vandsalamander: Stor vandsalamander yngler i solbeskinnede vandhuller af meget forskellige størrelser og typer og med relativt rent vand. Arten kan findes ynglende i vandhuller under tilgroning, men der skal være sol på næsten hele vandfladen for at bestanden kan klare sig på længere sigt. Vandhuller med hundestejler og andre fisk er ikke egnede som ynglevandhuller, da fiskene æder paddeynglen. De vandrer fra ynglestederne til rasteområder på fugtige nætter, hvor risikoen for udtørring af dyrenes hud er lav. Spredningen fra ynglestederne til rasteområderne er typisk omkring 100 m pr vandringsnat. Langt de fleste dyr vil finde rasteområder få 100 m fra ynglevandhullerne. Rasteområderne er i nærliggende bevoksning, hvor der er gode skjulesteder (eks. under grene, sten eller dødt ved). Af bilag IV-håndbogen fremgår, at stor vandsalamander kun forekommer sporadisk eller mangler helt i store dele af Vest- og Nordjylland. Nærmeste registreringer af stor vandsalamander er ved Bunken Klitplantage ca. 10 km nord for projektområdet og nær Sindal ca. 11 km vest for projektområdet.

Projektområdets nuværende potentiale som yngle- eller rasteområde vurderes af bygherre generelt at være ringe for stor vandsalamander. Inden for projektområdet er en sø i mosaik med mose og vandløb i sydvestlige del af delområde 1. Bygherre oplyser at søen har stejle tilgroede brinker og en vanddybde på over 1-1,5 m og vurderer at den dermed ikke er egnet som ynglevandhul. Nærmeste søer, beliggende uden for projektgrænsen vurderer bygherre ligeledes har ringe potentiale som yngle- og rasteområde for stor vandsalamander. Det begrundes af bygherre med at søen, som ligger nord for delområde 1 er forbundet med Hedegrøften, og der er derfor stor sandsynlighed for forekomst af fisk i søen. Den næringsrige sø ved den sydvestlig afgrænsning af delområde 1 er en relativt dyb, permanent sø, der er kunstigt gravet med stejle brinker, hvilket bygherre vurderer ligeledes gør, at den har et ringe potentiale som yngle- eller rasteområde for stor vandsalamander. Det begrundes af bygherre med at fisk som hundestejler, der æder paddeyngel næsten altid forekommer i permanente søer, i modsætning til temporære søer, som hyppigt udtørres og derfor kan fisk ikke overleve i dem.

Projektområdets grøfter vurderer bygherre ligeledes ikke er egnede som yngle- og rasteområde for stor vandsalamander. Dels på grund af at vandet i grøfterne er i bevægelse og at grøfterne har stejle anlæg, hvilket ikke er attraktivt for stor vandsalamander og dels på grund af, at grøfterne i området har forbindelse til andre vandløbssystemer og dermed potentielt kan indeholde fisk, som kan æde paddeynglen. Bygherre vurderer derfor, at der generelt ikke er egnede yngleområder for stor vandsalamander tilstede inden for projektområdet.

SGAV bemærker at jf. håndbogen for bilag IV-arter er naturtyperne næringsrig sø (3150) og skovbevokset tørvemose (*91DO) egnede yngle- og rasteområde for stor vandsalamander. Derudover fremgår det af håndbogen at dybe, kolde eller næringspåvirkede vandhuller godt kan være sommerlevested, selv om de ikke er egnede som ynglested.

Anlægsfasen: Anlægsaktiviteterne omfatter lukning af afløb fra sø med træspuns placeret i afløbsgrøften, samt etablering af nyt afløbsrør fra sø, hvilket udføres på landbrugsjord uden for søens brink. Tiltagene udføres ved kørsel på ikke beskyttede arealer og udføres kortvarigt i dagtimerne, hvor stor vandsalamander vil opholde sig i vandhuller eller rasteområdet og derfor vurderer SGAV at der ikke vil være risiko for forsætligt individdrab ved anlægstiltaget.

SGAV er på det foreliggende grundlag enig med bygherre i at grøfterne ikke vurderes at være egnet levested for stor vandsalamander, da de er stejle og med vand i bevægelse. SGAV vurderer derfor, at der ved anlægstiltaget med hævnning af vandløbsbund, med kørsel på eksisterende vej eller landbrugsarealer i dagtimerne, ikke er risiko for forsætligt individdrab af stor vandsalamander i anlægsfasen. SGAV vurderer endvidere at projektet ikke omfatter nedlæggelse eller ændring af potentielle yngle- og rasteområder for stor vandsalamander i anlægsfasen.

Driftsfasen: Projektet omfatter ikke aktiviteter i driftsfasen og SGAV vurderer, at søernes potentielle funktion som ynglested eller levested for stor vandsalamander opretholdes upåvirket af projektet i driftsfasen da vandstands- og afløbsforholdene i den næringsrige sø sydøst for delområde 1 bevares uændrede i driftsfasen. Søen i delområde 1 berøres ikke direkte af anlægsarbejder, men dens vandstand vurderes at kunne stabiliseres mere som følge af den forhøjede vandstand i projektområdet. Ved reetablering af mere naturlig hydrologi i projektområdet, med flere lavvandede temporære søer samt ekstensivering af landbrugsjord vurderer SGAV, at projektet vil understøtte en udvikling af stor vandsalamanders naturlige udbredelsesområde i området. SGAV vurderer derved, at projektet ikke vil påvirke artens yngle- eller rasteområder, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Spidssnudet frø: Der fremgår ikke registrerede fund af spidssnudet frø inden for projektområdet og heller ikke registreret fund i forbindelse med bygherres besigtigelser i projektområdet i forbindelse med forundersøgelse og detailprojektering. Nærmeste registrerede fund af spidssnudet frø er registreret 2,7 km nordøst for projektområdet.

Spidssnudet frø yngler i søer og vandhuller. Det fremgår af bilag IV-håndbogen, at de nyforvandlede frøer opholder sig relativt længe nær vandhullet, og det er derfor vigtigt, at der er egnede fourageringsområder tæt ved vandhullet. Det krav er bedst opfyldt i moser og enge. Afstanden fra ynglevandhullet til de voksnes opholdssteder er oftest få hundrede meter eller endnu kortere. De voksne frøer har ofte nogle huller i jorden, som de gemmer sig i og søger føde i vegetationen nær disse huller. I løbet af oktober søger frøerne hen til deres overvintringssteder. Nogle få frøer overvintrer i vandhullet; men langt de fleste overvintrer på land, hvor de graver sig ned i jorden eller i eksisterende hulrum, hvor de ligger i fx 20-40 cm dybde. Det kan ofte være midt på en relativt tør bakkeskråning, eventuelt på en dyrket mark. Spidssnudet frø kan vandre over marker i perioden fra starten af marts til midt i maj jf. bilag IV-håndbogen.

Bygherre vurderer, at der ikke vil ske en påvirkning af yngle- og rastesteder for spidssnudet frø. Det begrundes af bygherre med at der ikke er egnede yngle- og rastesteder for arten indenfor projektområdet. Bygherre vurderer, at søerne i og nær projektområdet ikke er egnede for spidssnudet frø. Det begrundes af bygherre med, at søerne ikke er lavvandede men dybe, hvilket betyder at vandtemperaturen ikke bliver tilstrækkelig høj til at arter som spidssnudet frø kan yngle. Brinkerne er desuden stejle og tilvokset med høje urter og der er tydelige tegn på regulering via grøfter for den næringsrige sø (3150) beliggende sydøst for delområde 1. Da søerne er permanente og aldrig udtørres helt vurderer bygherre endvidere, at der er sandsynlighed for forekomst af fisk, hvilket vil være en trussel mod yngelsucces grundet fisk som æder paddeynglen. Grøfterne som omgiver projektområdet og gennemskærer området vurderer bygherre fungerer som en effektiv barriere for at spidssnudet frø kan vandre gennem projektområdet. Deraf vurderer bygherre, at projektområdet ikke indgår i artens vandreruter eller fourageringsområder i dens

aktive periode. Derved vurderer bygherre, at der ikke vil være risiko for potentiel påvirkning af spidssnudet frø i anlægsfasen, idet anlægsarbejdet og kørsel i forbindelse hermed, ikke vil medføre forsætligt individdrab, afskæring af vandreruter, eller ødelægge yngle- eller rasteområder for spidssnudet frø.

SGAV bemærker at der i forbindelse med projektet ikke er udført målrettede feltbesigtigelser for at af-søge om spidssnudet frø forekommer i projektområdet. Derfor tager SGAV udgangspunkt i et forsigtighedsprincip og antager at arten er forekommende, hvor der er egnede levesteder. Anlægsarbejdet foregår i dagtimerne i artens aktivitetsperiode (april- september).

Arten yngler i mange typer af vandhuller, men især i vandhuller i enge, moser og klitheder. Herunder habitatnaturtypen næringsrig sø (3150), som SGAV deraf vurderer kan være potentielt ynglevandhul for spidssnudet frø. I ynglevandhullerne foregår parring og æglægning i løbet af en kort periode i marts-april. Derefter går de voksne dyr på land; de opholder sig sommeren igennem fortrinsvis på steder med udbredt naturlig vegetation, så som enge, moser og skove.

Fødesøgningsområder er foruden ynglehabitaterne alle typer moser og enge, her under bl.a. habitatnaturtyperne *klithede (2140), tidvis våd eng (6410), *kildevæld (7220) og rigkær (7230). Alle våde lysåbne naturtyper kan også være fødesøgningsområder.

Frøerne er aktive til hen på efteråret, hvorefter de går i vinterdvale, oftest ved at søge ned i huller i jorden, eller selv grave sig ned. Overvintringsområdet er ofte noget tættere ved ynglevandhullet, end sommeropholdsstedet. Det kan ikke henføres til naturtyper. Dyrene kan simpelt hen grave sig ned i jorden; men forekomst af rådne stammer, hulrum i jorden eller mellemrum mellem store sten kan være til gavn for dyrene. Vandringsområder kan heller ikke specificeres til naturtyper. Det væsentlige er at der ikke forekommer barrierer (som veje, store bygninger, større vandløb mm.) der forhindrer vandringen. Spidssnudet frø trives bedst, hvor der er sammenhængende naturområder, sådan at de kan bevæge sig igennem egnet vegetation fra det ene sted til det andet.

I nedenstående afsnit vurderer SGAV potentiel påvirkning af arten i forhold til anlægstiltag ved de to potentielle ynglevandhuller i form af to næringsrige søer beliggende henholdsvis sydøst for delområde 1 og nordøst for delområde 1.

Næringsrig sø sydøst for delområde 1: Der foretages anlægstiltag ved den næringsrig sø (3150) sydøst for delområde 1 (se foto Figur 4-16 herunder), som udføres på landbrugsarealet med kørsel og udgravning af ca. 35 m lang strækning til etablering af et nyt drænrør, så overløbet fra søen kan afvande til eksisterende grøft syd for søen. Der foretages ikke anlægsarbejde i søens brink men udelukkende på de dyrkede arealer. Det nuværende afløb fra søen blokeres ved at placere en træspuns i afløbsgrøften uden for forekomstens udbredelsesområde.

Figur 4-16. Næringsrig sø (3140) sydøst for delområde 1. Fra arealinfo naturbesigtigelse 2024.

SGAV vurderer at anlægstiltaget kan udføres uden at medføre risiko for forsætligt drab af individer og uden at nedlægge eller beskadige potentielle yngle- og rasteområder for arten. Det begrundes af SGAV med at spidssnudet frø om dagen, hvor anlægstiltagene udføres, opholder sig enten i vandhullet eller på sommerrasteområder, hvor SGAV vurderer at de nærliggende naturområder vil være mere attraktive for arten at raste i fremfor det dyrkede areal, der grænser op til bebygget område og hvor der foregår menneskelige aktiviteter. Desuden vurderer SGAV at søen er dårligt egnet som ynglevandhul pga. stejle brinker der er tilvokset med høje urter og søerne ikke er lavvandede men dybe, hvilket betyder at vandtemperaturen ikke bliver tilstrækkelig høj til at arter som spidssnudet frø kan yngle.

Næringsrig sø nordøst for delområde 1: Inden for projektgrænsen på dyrket landbrugsareal og i en afstand af ca. 20 m til den næringsrige sø sløjfes en brønd. SGAV vurderer at anlægstiltaget kan udføres uden at medføre risiko for forsætligt drab af individer og uden at nedlægge eller beskadige potentielle yngle- og rasteområder for arten. Det begrundes af SGAV med at spidssnudet frø om dagen, hvor anlægstiltagene udføres, opholder sig enten i vandhullet eller på sommerrasteområder, hvor SGAV vurderer at de nærliggende naturlige vegetationsområder øst for søen vurderes at være mere attraktive for arten at raste i end på det dyrkede areal. Desuden vurderer SGAV at søen (vist på Figur 4-17 herunder) er dårligt egnet som ynglevandhul pga. stejle brinker der er tilvokset med høje urter og søen ikke er lavvandet men dyb, hvilket betyder at vandtemperaturen ikke bliver tilstrækkelig høj til at arter som spidssnudet frø kan yngle.

Figur 4-17. Næringsrig sø (3140) nordøst for delområde 1. Fra arealinfo.dk naturbesigtigelse 2024.

Bygherre vurderer at områder med dybe terrænskrab kan i driftsfasen udvikles til lysåbne lavvandede vandhuller, som kan fremme yngle- og levevilkår for padde i området.

SGAV vurderer, at ekstensivering af landbrugsarealerne samt reetablering af naturlig hydrologi vil medvirke til at skabe et større sammenhængende naturområde og vurderer at projektet ikke vil påvirke artens yngle- eller rasteområder og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Løgrø: Ifølge bilag IV-håndbogen er løgrøen knyttet til lysåbne naturtyper og det åbne land, hvor den trives på dyrkede marker med løs og sandet jord, som den let kan grave sig ned i. Det meste af dagen befinder den sig i et hul under jorden og om natten søger den føde højst 5 m fra opgravningsstedet. Den har behov for lysåbne ynglevandhuller, som er solbeskinnede og har god vandkvalitet, og er fri for fisk. Løgrøen befinder sig oftest indenfor mindre end 300 meter fra sit ynglested. Omkring 1. november begynder den overvintringen, der varer indtil slut marts.

Da projektområdet overvejende består af drænedede tørvejorder vurderer SGAV at projektområdet ikke er egnet som habitatområde for løgrø. SGAV vurderer endvidere at de nærliggende næringsrige søer ikke er potentielle ynglevandhuller for løgrø, da de er dybe og har en høj, bred brinkvegetation, hvor løgrøen foretrækker lavvandede solbeskinnede vandhuller. Ligeledes vurderer SGAV at §3-søen inden for projektområdet ikke er egnet som ynglevandhul for løgrø, da den ligger i mosaik med mose og vandløb. SGAV vurderer derved at projektet ikke vil påvirke løgrøens yngle- eller rasteområder, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden i hverken anlægs- eller driftsfasen.

Strandtudse: Strandtudsens udbredelse er ifølge bilag IV-håndbogen overvejende langs kystlinjer. Egnete områder er jf. bilag IV-håndbogen typisk klitformationer med vindbrud i bevoksningen, enge og strandenge med meget lav vegetation og vegetationsfattige klippekyster. Artens overordnede ynglehabitater inde i landet er i lavvandede lysåbne områder, i grusgrave og oftest i temporære søer. Yngle- og rasteområder vil normalt være at finde inden for det samme område, da strandtudsens normalt ikke vandrer over vanskeligt fremkommeligt terræn.

SGAV vurderer at der ikke er potentielt egnede yngle- og rasteområder inden for projektområdet for strandtudse, da området ikke indeholder lavvandede temporære vandhuller som strandtudsens jf. bilag IV-håndbogen er afhængig af. SGAV vurderer endvidere at der inden for projektområdet ikke er potentielt egnede sprednings- og vandringsveje for strandtudse, da det skal være åbne partier der sammenkobler yngle- og rasteområderne. Projektområdet ligger omgivet af vandløb og større moseområder i mosaik med andre naturtyper og i en afstand på ca. 3 km fra kystlinjen, hvor der er registreret fund af strandtudser. SGAV vurderer derved at projektet ikke vil påvirke artens yngle- eller rasteområder, at projektet ikke vil medføre risiko for forsætligt drab af individer og ikke vil medføre forsætlig forstyrrelse med skadelig virkning for arten eller bestanden.

Samlet vurdering: SGAV har hverken kendskab til eller forventning om tilstedeværelse af yderligere bilag IV-arter som vil kunne blive påvirket væsentligt af projektet. Projektet indebærer ikke ændring af søer, vandhuller eller beskyttede sten- og jorddiger, fældning af gamle træer og levende hegn eller nedrivning af gamle bygninger m.m., som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus, markfirben, padder eller øvrige bilag IV-arter. Ligeledes medfører projektet ikke andre væsentlige påvirkninger uden for projektområdet. SGAV vurderer, at projektet ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil medføre væsentlige påvirkninger på bilag IV-arter, da projektet ikke medfører risiko for forsætligt drab af individer eller beskadiger eller ødelægger yngle- og rasteområder for arterne i deres naturlige udbredelsesområder i og nær projektområdet.

Øvrige beskyttede og fredede arter

Bygherre vurderer at der i anlægsfasen ikke vil ske en påvirkning af fuglene eller insekterne. Det begrundes med at den nuværende landbrugsdrift, der med 3-4 fladedækkende slæt gennem vækstsæsonen, gødsning samt med grøfteoprensning og i visse år omlægning/pløjning af arealerne, vurderes at medvirke til at arealerne ikke er egnede til jordrugende ynglefugle pga. slæt fra tidligt på sæsonen holder markerne kortklippede, hvilket resulterer i manglende skjul for rovdyr. Bygherre vurderer at der efter projektet er gennemført vil opstå biotoper egnede til flere af de beskyttede arter.

SGAV vurderer på baggrund af ovenstående at, der ikke vil være en væsentlig påvirkning af insekter og jordrugende ynglefugle i projektområdet, i hverken anlægs- eller driftsfasen. Det begrundes dels med at der er tale om mobile arter sammenholdt med projektets korte anlægsperiode, hvor det vurderes at der ikke sker nedlægning af potentielle yngle- og rasteområder og uden risiko for forsætligt individdrab. Efter projektet er gennemført vurderes ekstensiveringen at kunne medføre en mere mangfoldig plantsammensætning hvilket forbedrer insekternes fødegrundlag og dermed også fuglenes.

4.5 Ressourcer, affald og spildevand

I alt estimerer bygherre, at der skal anvendes 1.385 – 1.665 m³ jord til hævnning af vandløbsbund i Side-tilløb til Hedegrøften. Terrænskrabene er i gennemsnit ca. 20-25 cm dybe og giver samlet en jordmængde på ca. 10.350 m³ jord til at fylde grøfter og vandløb op med. Den nye grøft nr. 9 bliver ca. 460 m lang. Projektets samlede jordbalance er afstemt så der ikke bliver noget overskydende jord. Alt opgravet jord bruges til at opfylde grøfterne med, og der hvor der mangler jord til grøftefyld er udstrækningen af terrænskrab planlagt, så det modsvarer den manglende jordmængde.

Alle opgravede og ryddede materialer som rør, brønde, grene m.m. fjernes helt fra projektområdet og arbejdspladsen. Gamle drænrør og brønde af beton afleveres til godkendt modtager efter Frederikshavn Kommuniens anvisning.

Projektet medfører ikke, at der genereres affald eller spildevand i hverken anlægs- eller driftsfasen. Ud over de materialer der indgår i forbindelse med etablering af nye røroverkørsler, nyt afløb fra sø og

krydsfinerplader (træspuns) vil der ikke være noget materialeforbrug. SGAV vurderer, at projektets anvendelse af ressourcer er af begrænset omfang. Affaldet kildesorteres og håndteres efter Frederikshavns Kommunes anvisning, hvorved det sikres, at affaldet håndteres uden væsentlige gener for omgivelserne.

4.6 Jordforurening og drikkevandsinteresser

Jordforurening: Der er ikke registreret kortlagte jordforureninger inden for projektområdet. Der er registeret V1 kortlægning af området, hvor den midlertidige arbejdsplads ligger (Sindalvej 112). Området ligger uden for projektgrænsen. Det fremgår af jordforureningsattesten, at V1 kortlægningen skyldes, at der potentielt kan være forurenede jord i området pga. olieoplæg og værkstedsaktiviteter. Oplagspladsen er et eksisterende befæstet område, hvor der under anlægsfasen opbevares materiel. Bygherre vurderer, at projektet ikke medfører aktiviteter i området der kan medføre en mobilisering af jordforurening på oplagspladsen, og dermed risikere, at påvirke grundvandsforekomster negativt.

SGAV vurderer ligeledes at der ikke er risiko for mobilisering af potentiel jordforurening, da oplæg af jord og materialer sker på eksisterende befæstet areal, og der derfor ikke er risiko for at grave i området.

Drikkevandsinteresser: Projektområdet overlapper ikke med udpegede områder med drikkevandsinteresser, indvindingsopland eller er beliggende inden for boringsnære beskyttelsesområder til drikkevandsinteresser. Nærmeste udpegede område med drikkevandsinteresser ligger ca. 2,7 km sydvest for delområde 1 og omfatter vandværksboringen ved Mosbjerg Vandværk ca. 4,3 km fra projektområdet. Langs markvejen der fører fra bygningerne og til delområde 2 er der nedgravet en vandledning, som giver kreaturerne i området drikkevand. Denne vandledning forekommer ikke i ledningsregisteret. Bygherre oplyser at det under anlægsarbejdet sikres at ledningen ikke beskadiges ved at afsætte markering af vandledningens placering i terrænet sammen med lodsejer forud for igangsættelse af gravearbejdet. Bygherre oplyser at det drejer sig om de to steder, hvor de to nye grøfter skal etableres, hvor der skal tages højde for ledningens placering.

SGAV vurderer jf. afsnit 4.1.1 om målsatte grundvandsforekomster, at projektet i hverken anlægs- eller driftsfasen vil udgøre en risiko for at forringe forureningstilstanden i projektområdet eller medføre øget mobilisering af miljøfarlige forurenende stoffer til drikkevandsmagasiner.

4.7 Kulturarv, fortidsminder og fredede områder

Kulturarv omfatter dels den synlige kulturhistorie over jorden (fredet fortidsminder) og dels den arkæologiske kulturarv i jorden.

Fredede fortidsminder: Bygherre har indhentet udtalelse fra Vendsyssel Historiske Museum (bilag 5 til detailprojektet), hvoraf der fremgår, at der ikke er registrerede arkæologiske fund i projektområdet. Fortidsminder inden for området kan dog ikke udelukkes. Arealet har tidligere været del af det store rimme/dobbe landskab, som stadig omgiver de flade marker, men som i starten af 1900-tallet blev opgravet og udjævnet kraftigt med henblik på landbrugsdrift. Det er derfor muligt, at spor af fortidsminder er gået tabt. Fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27, og i så fald at der i anlægsfasen stødes på sådanne, skal anlægsarbejdet stoppes og museet kontaktes. I udtalelsen fra Vendsyssel Historiske Museum vedrørende behovet for arkæologisk forundersøgelse, har museet anbefalet, at bygherre forud for eventuel anlægsaktivitet, herunder jordarbejde og kørsel med tungt maskineri, lader museet gennemføre en arkæologisk forundersøgelse i form af rekonoscering med forudgående pløjning, arkæologisk prøvegravning og tilsyn for at få af- eller bekræftet tilstedeværelsen af skjulte fortidsminder inden for det pågældende anlægsområde jf. museumslovens §25 -26. Bygherre oplyser at museet derfor fører tilsyn under anlægsarbejdet.

Fredede områder: Der er ikke registreret fredede områder inden for projektområdet. Nærmeste fredede område er en arealfredning, Tolshave (identifikations nr. 0794600), der ligger ca. 1,3 km sydøst for delområde 2. SGAV vurderer på det foreliggende grundlag at projektet ikke er i strid med fredningens formål eller i øvrigt vurderes at påvirke det fredede område, Tolshave på baggrund af projektets karakter og afstanden dertil.

4.8 Kystnærhedszone, bygge- og beskyttelseslinjer

Projektet overlapper ikke med hverken kystnærhedszoner (ligger ca. 600 m øst for projektområdet), strandbeskyttelseslinjer eller å- og sø-beskyttelseslinjer.

Skovbyggelinje: Projektområdet er beliggende inden for skovbyggelinje. Skovbyggelinjen skal sikre skovens værdi som landskabelement samt opretholde skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. I henhold til naturbeskyttelseslovens § 17 må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende inden for en afstand af 300 m fra skove (skovbyggelinjen). Da projektet ikke omfatter bebyggelse og kun rydning af 35 træer langs med vandløb, vurderer SGAV at projektet ikke er i strid med udpegningen. Det er Frederikshavn Kommune som er ansvarlig myndighed for området og vurdering af evt. nødvendighed for dispensation fra skovbyggelinjen.

Kirkebeskyttelseslinje: Projektet ligger i en afstand af ca. 1,8 km fra nærmeste kirkebeskyttelseslinje i Jerup. Af naturbeskyttelseslovens § 19 fremgår det, at kirkebyggelinjen har til formål at beskytte kirker, der ligger mere eller mindre åbent i landskabet, mod at der opføres bebyggelse, som virker skæmmende på kirkerne eller hindrer, at kirkerne er synlige i landskabet. Efter bestemmelsen er det inden for 300 m fra en kirke forbudt at opføre bebyggelse, som er over 8,5 m højt. SGAV vurderer, at eftersom der ikke bygges i højden, så vil projektet ikke påvirke ind- og udsyn til og fra kirken og dermed indvirker projektet ikke på kirken.

4.9 Fredskov

Delområde 2 grænser op til fredskovsområde mod nord og øst. Projektet kræver ikke at der skal ryddes fredskov og omfatter et enkelt anlægstiltag nær fredskoven, idet en markvej langs med den nordlige afgrænsning af delområde 2 hæves. SGAV vurderer at der ikke sker påvirkning af fredskoven i hverken anlægs- eller driftsfasen. Det begrundes af SGAV med at der ikke skal ryddes skov for at kunne gennemføre projektet og at projektgrænsen angiver den hydrologiske påvirkningsgrænse i driftsfasen, som sikrer at der ikke sker hydrologisk påvirkning af fredskovsarealerne nord og øst for delområde 2.

4.10 Arealanvendelse og landskabspåvirkning

Projektet etableres i landzonen på arealer der er ejet af Kragsskovhede Statsfængsel (Sindalvej 81, 9981 Jerup).

Arealanvendelse: Det fremgår af ansøgningsmaterialet at ved realisering af projektet ændres områdets arealanvendelse, da der tinglyses en deklaration om forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning, dvs. landbrugsdriften ekstensiveres. Derudover ændres afvandingen så området bliver afhængigt af nedbøren og der vil ske ændringer i grundvandsstanden.

I henhold til planlovens § 35 må der ikke ske ændringer i arealanvendelsen af ubebyggede arealer i landzonen, uden forudgående tilladelse. Da der, uanset om dele af området fremadrettet fortsat kan benyttes til afgræsning, er tale om en permanent ændring fra drænet landbrugsarealer til vådområde, er der behov for en landzonetilladelse efter planloven. Ligeledes kræver de planlagte terrænskrab en tilladelse efter planloven. Frederikshavn Kommune er myndighed på området ift. landzonetilladelse og tilladelse til terrænregulering.

Landskabspåvirkninger: Projektområdet ligger i det største sammenhængende rimmer og dobber landskab i Danmark. I projektområdet er rimmer-dobber strukturen som følge af landbrugsdriften stort set fjernet.

Det fremgår af kommuneplan 2015 at områder med rimmer og dobber er udpeget for at bevare og give mulighed for at opleve den særlige landskabskarakter, som områderne har. Derfor skal det så vidt muligt undgås, at der foregår en overpløjning, tilgroning og tilplantning inden for områderne.

På baggrund af gamle topografiske kort samt ortofoto har bygherre lavet en analyse af, hvor der sandsynligvis var rimmer og dobber i projektområdet, før opdyrkning. Projektet understøtter en udvikling af rimmer og dobber ved at lave terrænskrab, som graves organiske, så de fremstår så naturligt som muligt, og med meget lave brinker (anlæg 1:10). Terrænskrabene placeres i formodede gamle dobber, så lavningerne genskabes, hvor de af historiske kort fremgår tidligere at have ligget.

Specifik geologisk bevarings værdi: Projektområdet er beliggende inden for område med specifik geologisk bevarings værdi, som er udpeget for at bevare og give mulighed for at opleve de særlige geologiske landskabstræk og kystprofiler. De geologiske beskyttelsesområder skal så vidt muligt friholdes for større byggeri og tekniske anlæg, medmindre de kan indpasses i landskabet uden at sløre de geologiske dannelser, der er grundlag for udpegningen. Da projektet ikke omfatter byggeri, men vurderes at kunne medvirke til at genskabe terrænforskelle og naturlig hydrologi i projektområdet vurderer SGAV, at projektet ikke er i konflikt med udpegningen.

Bevaringsværdige landskaber/større sammenhængende landskaber: Projektområdet ligger inden for område udpeget som bevaringsværdige landskaber/større sammenhængende landskaber. Da projektet understøtter udviklingen af den naturlige hydrologi i området samtidig med at arealerne eks-tensiveres, vurderer SGAV at projektet er medvirkende til at skabe bedre sammenhæng mellem de store beskyttede naturområder og understøtte udpegningerne.

Økologiske forbindelser: Projektområdet er omgivet af udpegede økologiske forbindelser. Der nedlægges ikke økologiske forbindelser med projektet, da det udelukkende er grøfter og drænsystemer som sløjfes, mens vandløb bevares idet vandløbsbunden hæves op til mere terrænnært.

Oversvømmelsesrisiko og lavbundsareal: Projektområdet er beliggende inden for område der i Kommuneplan 2015 og klimatilpasningsplan for Frederikshavns Kommune er udpeget som område der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion.

I det sydøstlige hjørne af delområde 1 ligger 3 bygninger tilhørende fængslet. Bygherre oplyser at de afvandingsmæssige forhold ved bygningerne ikke påvirkes af projektet. I delområde 2 foretages hævning af en markvej, for at sikre lodsejers adgang rundt på arealet. Projektgrænsen er afsat så det sikres at de projekterede tiltag ikke giver anledning til ændrede afvandingsforhold udenfor projektområdet, men kun forhøjet vandstand i projektområdet.

Projektområdet er beliggende i område udpeget som lavbundsareal. Formålet med udpegningen i kommuneplanen er at sikre, at der ved byggeri og anlæg tages højde for en vandstandsstigning i områder, hvor en genopretning af vådområder kan blive aktuel. SGAV vurderer, at projektet understøtter at området fastholdes som lavbudsareal.

Bygherre har ikke oplyst, og SGAV har ikke kendskab til, historiske, kulturelle, arkæologiske eller geologiske landskabstræk inden for projektområdet, som kan blive væsentligt påvirket af projektet.

4.11 Friluftsliv og rekreative interesser

Bygherre oplyser at langs den sydlige og østlige grænse af delområde 2 er en ridesti. Projektet medfører ingen ændringer for denne sti og adgangen for ridende er derfor uændret. SGAV vurderer, at projektet ikke påvirker hverken friluftsliv eller de rekreative forhold, da projektområdet er lukket for offentligheden, da det er et fængselsområde, som kun er tilgængeligt for de indsatte og fængslets personale.

4.12 Kumulative påvirkninger

Kumulative effekter er en helhedsvurdering med hensyntagen til områdets sårbarhed i forhold til miljøpåvirkninger fra indeværende projekt sammenholdt med områdets andre planer og projekter.

Bygherre oplyser, at der ikke er planlagt eller etableret andre projekter i nærheden af området, som kunne have en kumulativ effekt. Bygherre har ikke kendskab til etablerede eller planlagte projekter, hvor der er identificeret påvirkninger, der i en kumulativ kontekst kan påvirke naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for habitatområde H3 og fuglebeskyttelsesområdet F6, eller arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

SGAV vurderer, at der med projektet ikke er risiko for kumulative effekter, der kan give væsentlige miljømæssige gener. Det skyldes, at eventuelle gener i forbindelse med projektet vil være i anlægsfasen, hvor generne vurderes at være lokale og af midlertidig karakter, hvorfor projektet ikke medfører øget kumulative påvirkninger af miljøet sammen med andre lignende anlæg eller aktiviteter i området. SGAV vurderer derfor, at projektet ikke medfører risiko for kumulative effekter, der kan give væsentlige miljømæssige gener.

4.13 Miljøpåvirkning på tværs af landegrænser (Espoo)

Projektet vurderes ikke at have grænseoverskridende miljøpåvirkninger, idet projektet ikke forårsager emissioner til miljøet eller påvirkninger af Vadehavet. Der skal dermed ikke ske sagsbehandling efter Espoo-reglerne.

4.14 Samlet vurdering af miljøscreeningen

Projektet vurderes ikke at påvirke Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, bilag IV-arter eller andre beskyttede arter. Realisering af projektet vurderes ikke at medføre tilstandsændringer for målsatte vandområder, jf. lov om vandplanlægning og indsatsbekendtgørelsen.

Der forventes ikke væsentlige gener for befolkningen i området i hverken anlægs- eller driftsfasen, ligesom projektet ikke genererer emission eller udledning af stoffer til luften eller våde recipienter.

Det er derfor SGAVs vurdering, at det anmeldte projekt ikke er omfattet af krav om miljøvurdering, da det ud fra det oplyste ikke vil kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet.

5 Høring af myndigheder og berørte parter

SGAV foretager en høring af Frederikshavn Kommune, Vendsyssel Historiske Museum **#indsæt andre myndigheder/foreninger** og øvrige/mulige berørte parter. Eventuelle kommentarer indarbejdes i afgørelsen.

#indsæt høringssvar inkl. bygherres respons og vurdering af hvorfor høringssvaret ikke giver anledning til yderligere ændringer ift. screeningsafgørelsen.

6 Offentliggørelse

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets afgørelse offentliggøres udelukkende digitalt. Materialet kan tilgås på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside www.sgav.dk. Offentliggørelsen finder sted den **#indsæt dato. mdr. årstal**. Offentligheden har adgang til sagens øvrige oplysninger med de begrænsninger, der følger af lovgivningen.

6.1 Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål af enhver med retlig interesse i sagens udfald samt af landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr. Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til SGAV, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagen skal være modtaget senest fire uger efter offentliggørelsen af afgørelsen dvs. den #indsæt dato. mdr. årstal.

6.2 Betingelser mens en klage behandles

Klage over afgørelsen har ikke opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer noget andet. Det betyder, at du kan handle efter SGAVs afgørelse. Udnytter du afgørelsen, indebærer dette ingen begrænsning i klagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve afgørelsen. Hvis nævnet tillægger en klage opsættende virkning, skal du afvente nævnets afgørelse før det anmeldte projekt kan gennemføres, og nævnet kan i den forbindelse påbyde påbegyndte bygge- og anlægsarbejder standset.

SGAVs afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentliggørelse, jf. Miljøvurderingslovens § 54. På www.domstol.dk findes vejledning om at anlægge en retssag ved domstolene.

Med venlig hilsen

Berit Thøgersen
Miljøvurdering og Plan

7 Bilag

Bilag 1.1 – Bygherres ansøgningskema

Bilag 1.2 – Detailprojekt med dertilhørende bilag 1-17

Bilag 1.3 – Kort med projektafgrænsning

Bilag 1.4 – Opdateret væsentlighedsvurdering og vurdering af bilag IV-arter

Bilag 1.5 – Notat miljøvurdering

Bilag 1.6 – Naturudtalelse Frederikshavn Kommune

Bilag 1.7 – Regulering af vandløb ved lavbundsprojekt

Bilag 1.8 – NP-vekselkurs

Bilag 1.9 – Opdateret projekttiltag

Bilag 2.0 – Notat med supplerende oplysninger

UDKAST